

सभी फ्लश टैंकों में

सीडीआर विक्रीप्रकरणी दोन पोलिस बडतर्फ

ठाणे : ठाणे पोलीस दलातील दोन कर्मचाऱ्यांनी कर्तव्याचा गैरवापर करून मोबाईल क्रमाकांचा कॉल तपशील (सीडीआर) चोरून तो एकाला विक्री केल्याप्रकरणी पोलीस शिपाई आकाश सुर्वे (३६) आणि पोलीस शिपाई हर्षद परब (३१) यांना सेवेतून बडतर्फ करण्यात आल्याची माहिती उपायुक्त पराग मणेर यांनी दिली. सुर्वे आणि परब यांनी अवघ्या १५ ते २५ हजार रुपयांसाठी गुन्हेगार मोहम्मद सोहेल मोहम्मद शब्बीर राजपुत (२८) याला सीडीआर विक्री केल्याचे समोर आले. याप्रकरणी सायबर पोलीसांनी गुन्हा दाखल केला होता.

दिनदर्शिका

- गुरुवार, ८ मे २०२५
भारतीय रौर १८ वैशाख शके १९४७
मिती वैशाख शुक्लपक्ष
एकादशी १२: ३० पर्यंत.
नक्षत्र: उत्तराफाल्गुनी २१: ०६ पर्यंत.
चंद्र: कन्या
सूर्योदय: ०६: ०८, सूर्यास्त: १९: ०३
• मेघ: जपूळ पाऊल टाका.
• वृषभ: शुभ दिवस.
• मिथुन: परंपरेला महत्त्व द्याल.
• कर्क: भावंडांची भेट होईल.
• सिंह: कुटुंबाची साथ राहील.
• कन्या: उत्साह वाढेल.
• तूळ: उत्तम मेजवानी.
• वृश्चिक: मनोरंजन होईल.
• धनु: विषय मनगोळी मोजा.
• मकर: भाग्योदय होईल.
• कुंभ: प्रकृतीची काळजी घ्या.
• मीन: विवाह परंपरा येईल.
शुभ राशी: वृषभ, कन्या

शिवसेनेतील वादाची सुनावणी पुन्हा लांबणीवर

लोकसत्ता विशेष प्रतिनिधी

मुंबई : शिवसेना पक्षनाव आणि धनुष्यबाण निवडणूक चिन्हाबाबत तातडीने सुनावणी घेण्यास सर्वोच्च न्यायालयाने बुधवारी नकार दिला. शिवसेना (उद्धव ठाकरे) पक्षातर्फे ज्येष्ठ वकील कपिल सिब्बल यांनी न्यायमूर्ती सूर्यकांत आणि न्यायमूर्ती एन.के. सिंग यांच्या खंडपीठास याबाबत विनंती केली होती. मात्र सध्या उद्धव ठाकरे आणि एकनाथ शिंदे यांच्या पक्षांकडे पक्षनाव आणि निवडणूक चिन्हे आहेत. या दोन्ही गटांनी आपल्या नाव व चिन्हांवर आगामी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या

निवडणुकांना सामोरे जावे, असे खंडपीठाने स्पष्ट केले. राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका चार महिन्यांमध्ये घेण्याचे आदेश सर्वोच्च

सर्वोच्च न्यायालयाच्या लेखी आदेशानंतरच पालिका निवडणुकांचा निर्णय

मुंबई : सर्वोच्च न्यायालयाने चार महिन्यांमध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांची निवडणूक प्रक्रिया पार पाडण्याचा आदेश दिला असला तरी न्यायालयाच्या आदेशाची लेखी प्रत प्राप्त झाल्यावरच पुढील निर्णय घेतला जाईल, असे राज्य निवडणूक आयोगाच्या वतीने स्पष्ट करण्यात आले. चार महिन्यांत निवडणुका घेणे शक्य आहे का, याची चाचपणी राज्य निवडणूक आयोगाने सुरू केली आहे. पुढील महिन्यापासून पाऊस सुरू होईल. तसेच सप्टेंबरमध्ये पाऊस असतो. यामुळेच निवडणुका दिवाळीनंतर घ्याव्यात, अशी राजकीय पक्षांची मागणी आहे.

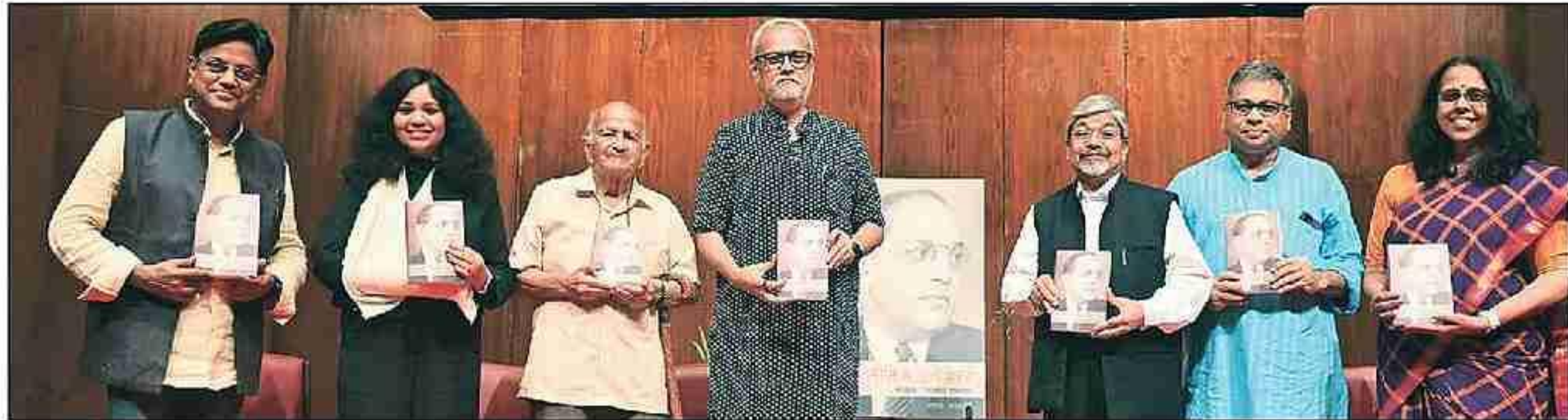
न्यायालयाने मंगळवारी दिले आहेत. त्याचा उल्लेख करून सिब्बल यांनी शिवसेना पक्ष नाव आणि धनुष्यबाण हे निवडणूक चिन्ह शिंदे गटास देण्याच्या केंद्रीय निवडणूक

आयोगाच्या निर्णयावर तातडीने निर्णय घेण्याची विनंती केली. निवडणूक आयोगाने केवळ संसद व विधिमंडळ सदस्यांच्या संख्येच्या आधारे शिवसेना पक्षनाव व

धनुष्यबाण हे निवडणूक चिन्ह शिंदे गटास दिले आहे. आयोगाचा निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाच्या घटनापीठाच्या आदेशाशी विसंगत आहे, असे सिब्बल यांनी नमूद केले.

आक्रमक हिंदू राष्ट्रवाद श्रमिकांचा शत्रू

डॉ. भालचंद्र मुणगेकर यांचे ठाम मत

लोकसत्ता प्रतिनिधी

मुंबई : आक्रमक हिंदू राष्ट्रवाद आणि व्यापक खासगीकरण हे श्रमिकांचे सर्वात मोठे शत्रू आहेत, असे ठाम मत मुंबई विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू, विचारवंत डॉ. भालचंद्र मुणगेकर यांनी मंगळवारी व्यक्त केले. हिंदू राष्ट्रवाद हा भारतीय राष्ट्रवादाच्या विरोधात असून त्यात दलिताना स्थान नाही. सद्यःस्थितीत आक्रमक हिंदू राष्ट्रवाद मोठ्या प्रमाणात फोफावत असून येत्या ८-१० वर्षांत त्याला जहाल स्वरूप प्राप्त होईल, असेही त्यांनी नमूद केले.

मुंबई विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू, अर्थतज्ज्ञ, लेखक डॉ. भालचंद्र मुणगेकर लिखित मौलिक आंबेडकर या पुस्तकाचे मंगळवारी एनसीपीए येथे

प्रकाशन झाले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी बाबीस खंडांत लिखाण केले असून त्यातील भारतीय राज्यघटनेची निर्मिती, स्त्रयांची मुक्ती, भारताचे शैक्षणिक धोरण, फाळणी आदी विविध विषयांवरील निवडक उतारे या पुस्तकात संपादित करण्यात आले आहेत. प्रकाशनादरम्यान, मुंबई विद्यापीठाचे प्राध्यापक दीपक पवार

यांनी मुणगेकरांची मुलाखत घेतली. देशाने विविध क्षेत्रांत प्रगती केली असली तरी जातीयवाद कमी झालेला नाही. आंतरजातीय विवाह केल्यामुळे 'ऑनर किलिंग'सारख्या घटना मोठ्या प्रमाणात घडत आहेत. केवळ प्रेम केल्यामुळे हत्या करणारा भारतासारखा मुदौड देश जगभरात कुठेही नाही, अशी टिप्पणी त्यांनी

केली. जाणिवा स्पष्ट होण्याच्या वयात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी केलेल्या कार्याची ओळख पटली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावर अन्य भारतीयांसह मराठी समाजानेही कायमच अन्याय केला आहे. आसपास मोठी माणसे बघायची सवय नसल्याने महाराष्ट्राच्या मातीत एवढा

मोठा प्रकांडपंडित होऊन गेल्याची लोकांना कल्पनाच नाही. संपूर्ण देशाच्या हितासाठी केलेल्या कार्यानंतरही त्यांना विशिष्ट जातीय-धर्म, समाजापुरते मर्यादित ठेवणे हा सामाजिक अपमान असून महाराष्ट्र हा अपमान सातत्याने करत आलेला आहे, असे मत 'लोकसत्ता'चे संपादक गिरीश कुबेर यांनी व्यक्त केले.

वयाच्या सत्तरीमध्ये पीएच.डी. करण्याचा निर्णय घेतल्यानंतर गांधी, सावरकर, आंबेडकर यांच्यावर प्रबंध लिहिला. मात्र त्या वेळी आंबेडकरांचा गांधी विरोधक यांच्या भूमिकेतून विचार केल्यामुळे आंबेडकर कधी समजलेच नाहीत, अशी खंत पॉप्युलर प्रकाशनचे डॉ. रामदास भटकळ यांनी व्यक्त केली.

'शालार्थ आयडी' घोटाळ्याची नाशिक, जळगावात व्याप्ती

शालेय शिक्षण विभागाकडून चौकशी

लोकसत्ता विशेष प्रतिनिधी

विशेष चौकशी

पथकाची मागणी

मुंबई : नागपूरमध्ये शेकडो कोटींचा बनावट 'शालार्थ आयडी' घोटाळा नुकताच उघडकी आला आहे. त्याप्रकरणी शिक्षण विभागातील काही अधिकाऱ्यांना निर्लंबित केले असून संशयितांची चौकशी सुरू आहे. या घोटाळ्याची व्याप्ती आता नाशिक आणि जळगाव जिल्ह्यात आढळली असून शालेय शिक्षण विभागाने चौकशी सुरू केली.

नागपूर विभागात अनुदानीत शिक्षण संस्थांचालक, शिक्षण उपसंचालक आणि वेतन अधीक्षक यांनी संगनमताने हा बनावट शालार्थ आयडी घोटाळा केला आहे. त्यामध्ये ५८० शिक्षक-शिक्षकेतरांची मंजुरी नसताना बेकायदा भरती झाली आहे. या बेकायदा शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी दहा वर्षे वेतन घेतले आहे. या घोटाळ्याच्या तपासाचे संचलन शिक्षण आयुक्त करत असून शिक्षण संचालकांच्या

बनावट 'शालार्थ आयडी' घोटाळा राज्यभर असून त्यासंदर्भात 'एसआयटी' (विशेष चौकशी पथक) नेमावे, अशी मागणी जोर धरत आहे. मात्र या घोटाळ्यात राजकीय नेत्यांशी संबंधित संस्था गुंतलेल्या असल्याने घोटाळ्याच्या तपासाची व्याप्ती वाढवण्यासंदर्भात सरकारवर दबाव आहे. जळगाव आणि नाशिक जिल्ह्यात नागपूर प्रमाणे बनावट 'शालार्थ आयडी' तयार करून बेकायदा शिक्षक भरतीची प्रकरणे समोर येत आहेत. त्यामुळे या दोन जिल्ह्यातही यासंदर्भात प्रारंभ केला असल्याचे मंत्रालयातील सूत्रांनी सांगितले.

नेतृत्वाखाली एक समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच एसआयटी नेमण्याची मागणीही करण्यात येत आहे.

टीजेएसबी सहकारी बँक लिमिटेड.

प्रस्तुत

लोकसत्ता मार्गदर्शक यशाचा

२२

तुमच्या उज्ज्वल भवितव्यासाठी गुंतवणूक करा,
तुमचा व्यवहार वाढवा आणि तुमची व्यावसायिक स्वप्ने सहज साध्य करा.

व्यावसायिक कर्ज
9.25%* द.सा. पासून

डॉक्टर
वकील
अभियंता

टीजेएसबी सहकारी बँक लिमिटेड. मल्टी-स्टेट शेड्युल बँक
Bharose ka Bank Bhavishya ka Bank

*अटी व शर्ती लागू

www.tjsbank.co.in | Toll Free : 1800 266 3466 / 1800 103 466

आपल्या देशात कॉर्पोरेट रुग्णालयांच्या सतत वाढत चाललेल्या साखळीमुळे या क्षेत्राचे रूपांतर आता मोठ्या व्यवसायात किंवा उद्योगात झाले आहे. या क्षेत्रात नवेनवे गुंतवणूकदार किंवा उद्योजक उतरत आहेत. या कॉर्पोरेट रुग्णालयांमध्ये व्यावसायिक बुद्धिमत्ता वाढण्यासाठी, विग डेटा ॲनॅलिटिक्स, मशीन लर्निंग, कृत्रिम बुद्धिमत्ता आधारित आरोग्य सुविधा /सेवांचा समावेश केला जात आहे. हे क्षेत्र झपाट्याने ऑनरज्ञानशास्त्रीय बनले आहे. त्यामुळे या क्षेत्राच्या सुव्यवस्थित व्यवस्थापनासाठी प्रशिक्षित मनुष्यबळाची गरजही मोठ्या प्रमाणावर भासू लागली आहे. ही गरज रुग्णालय व्यवस्थापन किंवा प्रशासन (हॉस्पिटल मॅनेजमेंट/ ॲडमिनिस्ट्रेशन) हा अभ्यासक्रम भागवू शकेल. या अनुषंगाने पुढील काही अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरू शकतात-

(१) टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्स संस्थेच्या अंतर्गत कार्यरत असणाऱ्या, स्कूल ऑफ हेल्थ सिस्टीम स्टडीज मार्फत, दोन वर्षे कालावधीचा, मास्टर ऑफ हॉस्पिटल ॲडमिनिस्ट्रेशन, हा अभ्यासक्रम चालवला जातो. कॉर्पोरेट किंवा व्यावसायिक रुग्णालयांमध्ये दिवसेंदिवस व्यामिश्र स्वरूपाच्या आणि तांत्रिक बाबी हाताळणाऱ्या कौशल्ययुक्त शेकडो व्यक्तींचा वावर वाढला आहे. या सर्व मनुष्यबळास कार्यक्षमतेने हाताळण्यासाठी आणि रुग्णांचे विविध स्वरूपाचे प्रश्न आणि समस्या सोडवण्यासाठी या मनुष्यबळाचा उपयोग होतो. रुग्णांच्या थेट जीवनमरणाचा प्रश्न असल्याने रुग्णालयाच्या व्यवस्थापनासाठी उत्तम दर्जाच्या नेतृत्वाची गरज असते. असे कौशल्य या अभ्यासक्रमाद्वारे प्रदान केले जाते.

काय शिकाल ?

सर्वसाधारणपणे: पुढील क्षेत्राचे ज्ञान हा अभ्यासक्रम करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दिले जाते. आरोग्याशी संबंधित अर्थकारण किंवा अर्थशास्त्र, वित्तीय व्यवस्थापन, संस्थात्मक वर्तणूक, रुग्णालय व्यवस्थापनाची तत्त्वे, रुग्णालयासाठी संशोधन पद्धती, संस्था आणि साहाय्यकारी कर्मचारी/ कामगार सेवा, संस्था आणि वैद्यकीय व सुपर स्पेशॅलिटी (अतिविशेषज्ञ) सेवांचे प्रशासन, वैद्यकीय साहित्य आणि वैद्यकीय तंत्रज्ञान व्यवस्थापन, जैवसांख्यिकीची तोंड ओळख, रुग्णालय माहिती सेवा, रुग्णालय नियोजन आणि कार्यक्रम व्यवस्थापन, मनुष्यबळ व्यवस्थापन आणि कामगार कायदे, रुग्णालयांशी संबंधित नैतिक बाबी, रुग्णालय किंवा आरोग्य व्यवस्थेचे गुणवत्ता व्यवस्थापन, व्यवस्थापकीय विश्लेषण आणि कार्यपद्धतीचे विश्लेषण, रुग्णालयाच्या व्यावसायिक बाबींच्या कायदेशीर चौकटी, विपणन (मार्केटिंग) व्यवस्थापन आणि व्यवसाय विकासवादीच्या व्यूहनीती, आरोग्यविमा आणि जोखीम व्यवस्थापन, नागरी आरोग्य, व्यूहात्मक व्यवस्थापन आणि संस्थात्मक विकास, आरोग्य व्यवस्थेतील उद्योजकता, सेवा व्यवस्थापन.

करिअर संधी

हा अभ्यासक्रम केलेल्या उमेदवारांना कॉर्पोरेट क्षेत्रातील वा सार्वजनिक क्षेत्रातील रुग्णालयांमध्ये वेगवेगळ्या विभागांचे संनियंत्रण

कॉर्पोरेट रुग्णालयांचे व्यवस्थापक

करणे, रुग्णालयातील नव्या सेवा किंवा नव्या रुग्णालयांचे डिझाइन आणि नियोजन करणे आदी जबाबदाऱ्याही पार पाडण्या लागतात.

रुग्णालये सल्लागार कंपन्या (हॉस्पिटल कन्सलटन्सी फर्मस), आरोग्यविमा क्षेत्र, आरोग्य सुविधा माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्र (हेल्थकेअर आयटी इंडस्ट्री) या क्षेत्रातही रोजगाराच्या संधी मिळाल्या आहेत.

अर्हता- या अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी कला, वाणिज्य, विज्ञान, कृषी, वैद्यकीय, पशुवैद्यकीय, औषधीनिर्माण शास्त्र, विधि अशा कोणत्याही

शाखेतील पदवीधरास अर्ज करता येतो. यंदा पदवीच्या अंतिम वर्षाची परीक्षा देणारे विद्यार्थीही अर्ज करू शकतात. या अभ्यासक्रमाला, कॉमन युनिव्हर्सिटी एन्ट्रन्स एक्झामिनेशन (सीयूईटी-पोस्ट ग्रॅज्युएट)व्दारे प्रवेश दिला जातो. यंदा सीयूईटीपीजी परीक्षा दिलेल्या विद्यार्थ्यांनी एक चांगला करिअर पर्याय म्हणून या अभ्यासक्रमाची निवड करायला हरकत नाही. सीयूईटी-पीजी या परीक्षेच्या गुणांवर आधारित, या अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशाची प्रक्रिया सुरू झाली आहे.

संपर्क - टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्स, व्ही. एन. पुरव मार्ग

देवना, मुंबई- ४०००८८, दूरध्वनी- ०२२-२५५२५००० आणि २५५२५२५२,

संकेतस्थळ- https:// admissions. tiss. edu/

(२) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट, बोधगयाने दोन वर्षे कालावधीचा एमबीए इन हॉस्पिटल मॅनेजमेंट ॲण्ड हेल्थ केअर मॅनेजमेंट, हा अभ्यासक्रम सुरू केला आहे. अर्हता- कोणत्याही विषयातील पदवी. खुला संवर्ग ५० टक्के राखीव संवर्ग ४५ टक्के. कॉमन एन्ट्रन्स एक्झामिनेशन (कॅट) चे गुण, मुलाखत आणि रिटन ॲंबिलिटी टेस्टमधील गुणांवर आधारित अंतिम प्रवेश दिला जातो. संपर्क- **https:// iimb. ac. in/ mba- hospital- healthcare- management/**

(३) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट, जम्मूने दोन वर्षे कालावधीचा,

एमबीए इन हॉस्पिटल ॲडमिनिस्ट्रेशन ॲण्ड हेल्थ केअर मॅनेजमेंट हा अभ्यासक्रम सुरू केला आहे. **https:// www. iimj. ac. in/ (४)** इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट, कोलकता येथे पोस्ट ग्रॅज्युएट सर्टिफिकेट कोर्स इन हेल्थ केअर मॅनेजमेंट हा अभ्यासक्रम करता येतो. या क्षेत्रासाठी आवश्यक सैद्धांतिक ज्ञान आणि प्रात्यक्षिकांचा या अभ्यासक्रमात समावेश आहे. एखादे मोठे रुग्णालय, हेल्थकेअर संस्था येथे प्रात्यक्षिकांची संधी उपलब्ध करून दिली जाते. देशातील दर्जेदार

आरोग्य सुविधा/सेवा पुरवणाऱ्या संस्थांचे सहकारी अभ्यासक्रमाच्या अनुषंगाने घेतले जाते. या अभ्यासक्रमाचा कालावधी एक वर्षाचा आहे. **अर्हता-** या अभ्यासक्रमाला एमबीबीएस, बीडीएस, बीएएमएस, जैवतंत्रज्ञान किंवा जैव वैद्यकीय (बायोमेडिकल) विषयातील पदवी प्राप्त उमेदवार प्रवेश घेऊ शकतात. तथापि आरोग्य व्यवस्था/सेवा क्षेत्रात किमान पाच वर्षांचा अनुभव असणाऱ्या कोणत्याही विद्यार्थ्यांसाठी पदवीधरसुद्धा या अभ्यासक्रमासाठी पात्र ठरतात. पदवी/पदव्युत्तर पदवी परीक्षेत किमान ५० टक्के गुण मिळणे

आवश्यक आहे. विद्यार्थ्यांच्या निवडीसाठी चाळणी परीक्षेतील गुण, शैक्षणिक अर्हता, अनुभव, मुलाखत या घटकांना अतलंबण्यात येते. **संपर्क- https:// www. iimcal. ac. in/ ldp**

(५) मुंबई विद्यापीठाच्या अंतर्गत कार्यरत असणाऱ्या गरवारे इन्स्टिट्यूट ऑफ करिअर एन्च्युकेशन ॲण्ड डेव्हलपमेंट या संस्थेने, एक वर्ष कालावधीचा पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा इन हॉस्पिटल ॲडमिनिस्ट्रेशन, हा अभ्यासक्रम सुरू केला आहे. कोणत्याही विषयातील पदवीधरास हा अभ्यासक्रम करता येत असला तरी, बी.एस्सी, एमबीबीएस, बीएएमएस, बी.फार्म, एमबीए या पदव्या घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना प्राधान्य दिले जाते. प्रवेशासाठी संस्थेमार्फत चाळणी परीक्षा घेतली जाते.

करिअर संधी - हा अभ्यासक्रम केल्यावर रुग्णालयांचे फ्रंट ऑफिस, बिलिंग, अकाऊंट, वित्त, माहिती व्यवस्थापन सेवा, मनुष्यबळ व्यवस्थापन, साहित्य/ वस्तू व्यवस्थापन, विपणन, पुरवठा व्यवस्थापन,

डाक्युमेंटेशन आदी विभागांमध्ये संधी मिळू शकतात. संपर्क- विद्यानगरी, सांताक्रुज पूर्व, मुंबई-४०००९८, दूरध्वनी- ८१०४४१२०७१, फॅक्स-०२२-२६५३०२३३, ईमेल- **gicedenquiry@giced. mu. ac. in,**

(६) इंटरनॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉस्पिटल मॅनेजमेंट ॲण्ड रिसर्च-दिल्ली येथे पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा इन हॉस्पिटल ॲण्ड हेल्थकेअर मॅनेजमेंट, हा दोन वर्षे कालावधीचा अभ्यासक्रम चालवला जातो. या अभ्यासक्रमांतर्गत, हॉस्पिटल मॅनेजमेंट, हेल्थ मॅनेजमेंट आणि हेल्थ इन्फॉर्मेशन सिस्टीम या तीन विषयांमध्ये स्पेशलायझेशनची सुविधा आहे.

या अभ्यासक्रमाला अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण मंडळची मान्यता प्राप्त आहे. अर्हता- कोणत्याही विषयातील पदवी- खुला संवर्ग ५० टक्के गुण, राखीव संवर्ग ४५ टक्के गुण. रुग्णालयाला भेडसावणाऱ्या व्यवस्थापकीय समस्यांचे निराकरण करणे, आरोग्यसुविधा पुरवणाऱ्या संस्थांचे नियोजन, बांधणी आणि नियोजनाचे कौशल्य प्रदान करणे, नागरी आणि ग्रामीण भागात आरोग्य सुविधांचा पुरवठा करणाऱ्या मनुष्यबळाचे प्रशिक्षण व अशा मनुष्यबळाचा विकास करणे आदी बाबींचे सैद्धांतिक ज्ञान या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना दिले जाते. या अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी, बिझिनेस स्कूलच्या प्रवेशासाठी घेण्यात येणाऱ्या, कॅट/मॅट/ झॅट/ जीमॅट/ सीमॅट/ एटीएमए यापैकी कोणतीही एक परीक्षा देणे आवश्यक आहे. या परीक्षेतील गुण प्रारंभिक निवडीसाठी ग्राह्य धरले जातात. या गुणांवर आधारित निवडक विद्यार्थ्यांना मुलाखत आणि समूह चर्चेसाठी बोलावले जाते. या दोन्ही बाबींमधील कार्मगिरी आणि चाळणी परीक्षेतील गुणांवर आधारित अंतिम निवड केली जाते. या अभ्यासक्रमाला अर्ज करण्याची शेवटची तारीख ३० जून २०२५ ही आहे.

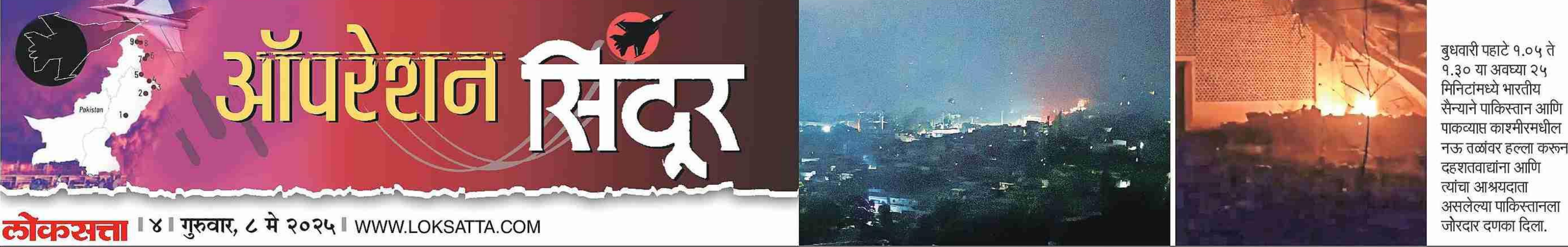
संपर्क- आयआयएचएमआर, प्लॉट नंबर ३, सेक्टर १८ ए, व्दारका, फेज ८, न्यू दिल्ली- ११००७५, दूरध्वनी-०११-३०४१८९००, ईमेल- info. delhi@iihmrdelhi. edu. in, संकेतस्थळ- iihmrdelhi. edu. in

(६) इंटरनॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉस्पिटल मॅनेजमेंट ॲण्ड रिसर्च, जयपूर येथे एमबीए इन हॉस्पिटल ॲण्ड हेल्थकेअर मॅनेजमेंट, हा दोन वर्षे कालावधीचा अभ्यासक्रम चालवला जातो.

अर्हता- कोणत्याही विषयातील पदवी-खुला संवर्ग ५० टक्के गुण, राखीव संवर्ग ४५ टक्के गुण. या अभ्यासक्रम प्रवेशासाठी कॅट/ मॅट/ झॅट/ जीमॅट/ सीमॅट/ एटीएमए आणि सीयूईटीपीजी २०२५ या परीक्षेतील गुण ग्राह्य धरले जातात. यापैकी कोणतीही परीक्षा दिली नसल्यास विद्यार्थ्यास या संस्थेमार्फत घेण्यात येणारी मॅनेजमेंट ॲप्टिट्यूड टेस्ट द्यावी लागते. अंतिम निवड, समूह चर्चा आणि मुलाखतीनंतर केली जाते.

संपर्क- https:// iihmr. edu. in

- सुरेश वादिले

लोकसत्ता | ४ | गुरुवार, ८ मे २०२५ | WWW.LOKSATTI.COM

समाजमाध्यमांवर बारकाईने नजर ठेवा - शहा

नवी दिल्ली : केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा यांनी पाकिस्तान आणि नेपाळच्या सीमांना लागून असलेल्या राज्यांना समाजमाध्यमांवरील देशविरोधी प्रचारावर बारकाईने नजर ठेवण्याचे निर्देश दिले. या राज्यांचे राज्यांचे मुख्यमंत्री, पोलीस महासंचालक आणि मुख्य सचिवांबरोबर झालेल्या बैठकीत शहा म्हणाले की, असा दुष्प्रचार करणाऱ्यांवर कठोर कारवाई करावी. तसेच रुग्णालयांसह अग्निशमन दलाचे कार्य आणि जीवनावश्यक वस्तूंचा पुरवठा सुरळीत चालेल याची खबरदारी घेण्याचेही त्यांनी निर्देश दिले.

पाकिस्तानकडून मर्यादित हल्ल्याची शक्यता - तज्ज्ञ

नाशिक : या हल्ल्यांमुळे तणाव वाढणार असला तरी पाकिस्तानकडून पूर्ण युद्ध न करता मर्यादित स्वरूपाचा हल्ला केला जाऊ शकतो, असा अंदाज जम्मू-काश्मीरमधील लष्करी मुख्यालयाची जबाबदारी सांभाळणाऱ्या वरिष्ठ निवृत्त लष्करी अधिकाऱ्यांनी व्यक्त केला. आहे. पहलगाम हल्ल्यानंतर अशी कारवाई अपेक्षित होती, अशी प्रतिक्रिया लेफ्टनंट जनरल (निवृत्त) सय्यद अता हसनैन यांनी दिली. लेफ्टनंट जनरल (निवृत्त) डी एस हुडा यांनी 'सिंदूर' मोहिमेतून पाकिस्तानला कठोर संदेश दिला गेल्याचे सांगितले. पूर्वीच्या तुलनेत कितरीरी पटीने हा मोठा हल्ला आहे असे ते म्हणाले.

अटारी सीमेवर 'बीटिंग रिट्रीट' रद्द

चंडीगड : अमृतसरमधील अटारी सीमेवरील 'बीटिंग रिट्रीट' समारंभ रद्द करण्यात आला असल्याची माहिती बीएसएफच्या अधिकाऱ्यांनी दिली. पाकव्यास काश्मिरातील दहशतवादी तळांवर करण्यात आलेल्या हल्ल्यानंतर हा निर्णय घेण्यात आला आहे. ध्वजारोहण आणि रिट्रीट समारंभ पाहण्यासाठी दररोज शेकडो पर्यटक, परदेशी पर्यटक आणि स्थानिक लोक अटारी-वाघा सीमेवर येत असतात. २२ एप्रिल रोजी पहलगाम येथे पर्यटकांवर झालेल्या हल्ल्यानंतर 'बीएसएफ'ने काळक्रमाने कालावधीत कपात केली होती.

अमेरिकेचा सुरक्षेबाबत इशारा

न्यूयॉर्क : अमेरिकेच्या पाकिस्तानमधील वकिलातीने बुधवारी सुरक्षेचा इशारा जारी केला. तसेच संघर्षग्रस्त भाग सोडण्याचे आवाहन अमेरिकी नागरिकांना केले. भारताच्या पाकिस्तान आणि पाकव्यास काश्मीरमधील दहशतवादी तळांवरील हल्ल्यानंतर अमेरिकेने हा इशारा दिला. सीमेवरील भागात प्रवास करू नये, असा सल्ला अमेरिकेने दिला आहे.

अमेरिकेसह विविध देशांना कारवाईची माहिती

नवी दिल्ली : भारताने राजनैतिक पातळीवरही तातडीने पावले उचलली आहेत. अमेरिका, रशिया, ब्रिटन, सौदी अरेबिया, यूएईसह प्रमुख देशांना भारताने लष्करी कारवाईची माहिती दिली. वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी विविध देशांच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांबरोबर चर्चा करून भारताने दहशतवाद्यांविरोधात केलेल्या कारवाईची माहिती दिली, असे सूत्रांनी सांगितले.

पाकिस्तानची हवाई वाहतूक पूर्ववत

कराची : पाकिस्तानने बुधवारी सायंकाळी प्रमुख मार्गांवरील हवाई वाहतूक पूर्ववत करण्याचा निर्णय घेतला. तर काही मार्ग आणखी २४ तासांसाठी बंद ठेवले आहेत. नागरी उड्डाण प्राधिकरणाने हवाई दलाला जारी केलेल्या सुधारित सूचनांनुसार ही घोषणा करण्यात आली. भारताने हल्ल्यानंतर पाकिस्तानने आधी सर्व हवाई वाहतुकीसाठी आपले हवाई क्षेत्र ४८ तासांसाठी बंद ठेवण्याची घोषणा केली होती. 'तर हा निर्णय बदलला.

ऑपरेशन सिंदूर

नवी दिल्ली : ऑपरेशन सिंदूरमध्ये लक्ष्य करण्यात आलेल्या दहशतवाद्यांच्या नऊ तळांपैकी पाच पाकव्यास काश्मीरमध्ये आहेत आणि चार पाकिस्तानात आहेत. या ठिकाणी आरोग्य सेवा केंद्रांच्या नावाखाली दहशतवादी तळ चालवले जात असल्याची माहिती गुप्तचर संघटनेकडून मिळाल्यानंतर हवाई दलाने हल्ले करण्यासाठी ही ठिकाणे निवडली. ही केंद्रे मुख्यतः जैश-ए-मोहम्मद, लष्कर-ए-तय्यबा आणि हिजबुल मुदाहिदीन या प्रतिबंधित दहशतवादी संघटनांशी संबंधित आहेत.

● मरकज सुभानअल्ला, बहावलपूर (पाकिस्तान) : राजस्थान सीमेपासून जवळच. येथे जैश-ए-मोहम्मदचे मुख्यालय आहे. तरुणांना दहशतवादकडे वळवण्यासाठी त्यांची मानसिकता तयार करणे आणि दहशतवादाचे प्रशिक्षण देणे हे काम येथे प्रामुख्याने चालते. येथेच मसूद अझर, त्याचा भाऊ असगर आणि इतरांच्या राहण्याची व्यवस्था आहे. भारतविरोधी प्रचार करण्यासाठी मसूद अझर या तळाचा वापर करतो.

● मरकज सयदान बिलाल केंद्र, मुझफ्फराबाद (पाकव्यास काश्मीर) : येथे पाकिस्तानी लष्कराकडून 'जैश'च्या दहशतवाद्यांना प्रशिक्षण दिले जाते. या ठिकाणी एकावेळी ५० ते १०० दहशतवादी असतात. तसेच ते जैश-ए-मोहम्मदचे शस्त्रास्त्रांचे आगार, स्फोटकांच्या साठवणीची जागा आणि जंगलामधील प्रशिक्षणाचे केंद्र आहे.

● सवाई नाला तळ, मुझफ्फराबाद (पाकव्यास काश्मीर) : लष्कर-ए-तय्यबाचे प्रशिक्षण केंद्र. पहलगाम दहशतवादी हल्ल्याबरोबरच २०२४मधील सोनमर्ग आणि गुलमर्ग हल्ल्याशी या केंद्राचा संबंध आहे. येथे एका वेळी २०० ते २५० दहशतवाद्यांच्या राहण्याची सोय आहे. येथून प्रामुख्याने उत्तर काश्मीरमधील दहशतवादी कारवायांचे नियंत्रण केले जाते.

● मरकज तय्यबा, मुरिदके (पंजाब, पाकिस्तान) : हे लष्कर-ए-तय्यबाच्या सर्वात महत्त्वाच्या प्रशिक्षण केंद्रांपैकी एक आहे. २६/११च्या दहशतवादी हल्ल्यातील प्रमुख आरोपी डेव्हिड हेडली आणि अजमल कसाब यांना या केंद्रात प्रशिक्षण मिळाले होते. येथे अतिथीगृह बांधण्यासाठी अल कायदाचा म्होरक्या औसामा बिन लादेन याने १० लाख रुपयांची देणगी दिली होती. येथे एका वेळी एक हजार जणांच्या राहण्याची सोय आहे.

● सरजल तळ, तेहरा कलान (पाकिस्तान) : जैश-ए-मोहम्मदचे प्रशिक्षण केंद्र. जम्मू आणि काश्मीरच्या चार पोलिसांचे हत्याकांड घडवणाऱ्या दहशतवाद्यांनी येथे प्रशिक्षण घेतले होते. एका प्राथमिक आरोग्य सेवा केंद्रात हा तळ सुरू होता. जैशचा दुसरा प्रमुख नेता अब्दुल रौफ असगर या तळाचा कारभार पाहतो. जम्मूमधील सांबा सेक्टरपासून सहा किमी अंतरावर आहे. दहशतवाद्यांच्या घुसखोरीसाठीही या केंद्राचा वापर केला जातो.

● मरकज अहले हदिय, बर्नाला (भिम्बर, पाकव्यास काश्मीर) : हा लष्कर-ए-तय्यबाचा तळ असून तिथे शस्त्रे, आयईडी आणि जंगलामध्ये टिकून राहण्याचे प्रशिक्षण देणारे महत्त्वाचे प्रशिक्षण केंद्र चालते. तिथे एकावेळी १०० ते १५० तरुणांना प्रशिक्षित केले जाते.

● मरकज अब्बास, कोटली (पाकव्यास काश्मीर) : नियंत्रण रेपेपासून १३ किलोमीटर अंतरावर जैशचा प्रशिक्षण तळ. येथे आत्मघातकी दहशतवादी हल्लेखोरांना विशेष प्रशिक्षण दिले जाते. या तळाचा म्होरक्या कारी झरार हा असगरचा विश्वासू साथीदार आहे. तिथे १०० ते १२५ दहशतवादी असल्याचे सांगितले जाते. पूछ आणि राजोरी सेक्टरमध्ये घुसखोरीसाठी आणि तेथील दहशतवादी हल्ल्यांचा कट रचण्यासाठी या तळाचा वापर केला जातो.

● मस्कर राहील शाहीद, गुलपूर केंद्र, कोटली (पाकव्यास काश्मीर) : नियंत्रण रेपेपासून ३० किलोमीटर अंतरावर लष्कर-ए-तय्यबाचा तळ. येथे हिजबुलच्या दहशतवाद्यांनाही प्रशिक्षण दिले जाते. २०२३मधील पूछ दहशतवादी हल्ला आणि २०२४मधील यात्रेकरूंच्या बसवरील हल्ला याचा कट या केंद्रावर रचण्यात आला. सीमेवरील कारवाया आणि थोड्या वेळात दहशतवादी हल्ले करण्यासाठी येथे प्रशिक्षण दिले जाते.

● मेहमूना जोया केंद्र, सियालकोट (पाकिस्तान) : हिजबुल मुजाहिदीनचे प्रमुख प्रशिक्षण केंद्र. कथुआ-जम्मू भागात दहशतवादी कारवायांचे नियंत्रण येथून केले जाते. पठाणकोट येथील हवाईदलाच्या तळावरील हल्ल्याचा कट येथेच रचण्यात आला होता. इरफान तांडा याचा म्होरक्या असून त्याच्यावर जम्मू शहरामध्ये दहशतवादी हल्ले केल्याचा आरोप आहे. येथे एकावेळी ३० दहशतवादी असतात.

दहशतवाद्यांविरोधात पावले न उचलल्यामुळे पाकिस्तानविरोधात कारवाई

अद्दल घडवण्यासाठी हल्ले !

पीटीआय, नवी दिल्ली

“पाकिस्तानने यापुढे भारतविरोधात दहशतवादी कारवायांना प्रोत्साहन देऊ नये, तसेच यापुढील दहशतवादी हल्ले रोखण्यासाठी आणि अशा हल्ल्यांना प्रतिबंध करण्यासाठी भारताने ‘ऑपरेशन सिंदूर’ राबवले.” असे परराष्ट्र सचिव विक्रम मिश्री यांनी बुधवारी सकाळी स्पष्ट केले. पहलगाम हल्ल्यानंतर पाकिस्तानला दहशतवाद्यांविरोधात कारवाई करायला पुरेसा वेळ दिला होता, पण त्यांनी त्या दिशेने कोणतीही पावले न उचलल्यामुळे भारताला कारवाई करणे आवश्यक होते असे त्यांनी स्पष्ट केले.

हल्ल्यानंतर त्याची माहिती देण्यासाठी सरकारतर्फे पत्रकार परिषद घेण्यात आली. त्यावेळी कर्नल सोफिया कुरेशी आणि विंग कमांडर व्योमिका सिंह या अधिकाऱ्यांनी मिश्री यांच्यासह पत्रकार परिषदेला संबोधित केले. कर्नल कुरेशी यांनी हिंदीमधून तर विंग कमांडर सिंह यांनी इंग्रजीमधून ऑपरेशन सिंदूरची संपूर्ण माहिती दिली. पाकिस्तान आणि पाकव्यास काश्मीरमधील दहशतवादी तळ उद्ध्वस्त करणे आणि भारतात दहशतवादी पाठवण्याची क्षमता मोडून काढणे यावर या कारवाईने लक्ष केंद्रित केले असल्याची माहिती मिश्री यांनी दिली.

मिश्री पुढे म्हणाले की, “पहलगाम हल्ला अतिशय क्रूर होता. पर्यटकांना त्यांच्या कुटुंबीयांसमोर अगदी जवळून ठार मारण्यात आले. मृतांच्या कुटुंबीयांना हादरवून टाकणे आणि जम्मू-काश्मीरमधील परिस्थिती सामान्य होऊ न देणे हा दहशतवाद्यांचा हेतू होता.” जम्मू-काश्मीरच्या होत असलेल्या प्रगतीला खीळ घालण्याच्या हेतूने हे हल्ले करण्यात आले असा आरोपही मिश्री यांनी केला.

परराष्ट्र सचिव विक्रम मिश्री यांनी पत्रकार परिषद घेऊन हवाई हल्ल्यांची माहिती दिली. त्यावेळी लष्कराच्या कर्नल सोफिया कुरेशी आणि हवाई दलाच्या विंग कमांडर व्योमिका सिंह यांनी कारवाईचे सर्व तपशील सांगितले.

सबळ पुराव्यांआधारे कारवाई

क्षेपणास्त्र हल्ला केलेल्या प्रत्येक दहशतवादी अड्ड्यावर गुप्तचर यंत्रणांनी बराच काळ नजर ठेवली होती व या अड्ड्यांवर दहशतवाद्यांना आश्रय दिला जात असल्याचे पुरावेही या यंत्रणांनी गोळा केले होते. त्यामुळे उपग्रहाच्या मुख्यालयात होणारी माहितीच्या देवान-धेवाणीचे तपशील दशतवाद्यांच्या नेत्यांचे संभाषण इंटरसेप्ट करून माहिती गोळा करण्यात आली होती. त्या आधारे ‘ऑपरेशन सिंदूर’ची आखणी केली गेल्याचे सूत्रांनी सांगितले.

‘टीआरएफ’चा गुल पहलगाम हल्ल्याचा मुख्य सूत्रधार

पीटीआय, नवी दिल्ली

लष्कर-ए-तय्यबाची उपशाखा असलेल्या ‘द रेझिस्टन्स फ्रंट’ या संघटनेचा प्रमुख शेख सज्जाद गुल हा पहलगाम हल्ल्याचा मुख्य सूत्रधार असल्याचे तपासातून दिसत आहे अशी माहिती अधिकाऱ्यांनी बुधवारी दिली. सज्जाद अहमद शेख ऊर्फ गुल हा ५० वर्षीय असून मूळचा काश्मीरचा आहे.

गुल सध्या पाकिस्तानी लष्कराचे मुख्यालय असलेल्या रावळपिंडीच्या कॅन्टोन्मेंट भागात राहतो. त्याला मुख्यतः लष्कर-ए-तय्यबाचे समर्थन असून त्याने जम्मू आणि काश्मीरमधील अनेक दहशतवादी हल्ल्यांची योजना आखली आहे. विशेषतः २०२० ते २०२४ या कालावधीत मध्य आणि दक्षिण काश्मीरमधील दहशतवादी हल्ल्यांमागे शेख सज्जाद गुलचा हात होता. त्यामध्ये

२०२३मध्ये मध्य काश्मीरमधील ग्रेनेड हल्ला, अनंतनाग जिल्ह्यातील बिजनेहरा येथे जम्मू आणि काश्मीर पोलिसांवर केलेला हल्ला, तसेच गांदरबल येथे झेड-मोड बोगद्यावर काम करणाऱ्या मजुरांवरील हल्ला यांचा समावेश आहे. राष्ट्रीय तपास संस्थेने शेख सज्जाद गुल याला एप्रिल २०२२ मध्ये दहशतवादी घोषित केले असून त्याच्यावर १० लाख रुपयांचे बक्षीस आहे.

कर्नल सोफिया कुरेशी मूळच्या बडोद्याच्या असून त्यांच्या कुटुंबाला लष्करी सेवेची पार्श्वभूमी आहे. त्यांचे आजोबा भारतीय लष्करामध्ये कार्यरत होते. त्यामुळेच देशसेवेचे बाळकडू त्यांना लहानपणापासूनच मिळाले. महाराजा सयाजीराव गायकवाड विद्यापीठातून १९९१ साली जैवरासायनिक शास्त्रामध्ये पदव्युत्तर पदवी घेतल्यानंतर त्यांनी चेन्नईमधील ‘ऑफिसर ट्रेनिंग अँडकॅडमी’ मध्ये प्रशिक्षण घेतले. त्या १९९९मध्ये सैन्यात दाखल झाल्या तेव्हा कारगिल युद्ध सुरू होते. कुरेशी या लष्कराच्या दूरसंचार विभागाची जबाबदारी सांभाळणाऱ्या ‘कोअर ऑफ सिग्नल्स’च्या अधिकारी आहेत. काही वर्षांपूर्वी एका चर्चासत्रामध्ये त्यांनी स्वतःबद्दल माहिती देताना सांगितले होते की, “फौजी मूल

असल्यामुळे मला लष्करी वातावरणाची सवय होती. आम्हा दोघी बहिणींपैकी एकीने सैन्यात भरती व्हावे अशी आमच्या आईची इच्छा होती. मी अर्ज केला आणि माझी निवड झाली. माझे आजोबा सांगत असत की, सतर्क राहणे, देशासाठी उभे राहणे आणि राष्ट्राचे संरक्षण करणे हे प्रत्येक नागरिकाचे कर्तव्य आहे.” कर्नल कुरेशी यांचे पतीही लष्करी सेवेत आहेत. कर्नल कुरेशी यांनी २०१६मध्ये फोर्स १८ या आसियान देशांसह अन्य देशांनी सहभाग घेतलेल्या ‘मल्टिनॅशनल फिल्ड ट्रेनिंग एक्सरसाइज’ मध्ये भारताच्या ४० सदस्यीय तुकडीचे नेतृत्व केले, तेव्हा त्या लेफ्टनंट कर्नल होत्या. हा बहुमान मिळवणाऱ्या त्या पहिल्या महिला अधिकारी ठरल्या. त्यावेळी ही संधी मिळाल्याचा अभिमान वाटतो असे त्या म्हणाल्या होत्या.

● २००६ साली काँगोमध्ये आंतरराष्ट्रीय शांतिरक्षक मोहिमेत उल्लेखनीय कामगिरी
● पंजाब सीमेवर पराक्रम मोहिमेमधील कामगिरीबद्दल जनरल ऑफिसर
कमांडिंग-इन-चीफकडून प्रशंसापत्र
● ईशान्य भारतामध्ये पुरस्थितीमध्ये उत्कृष्ट सेवेबद्दल सिग्नल ऑफिसर इन चीफकडून प्रशंसापत्र

लोकमानस

loksatta@expressindia.com

बारावीचे महत्त्व कमी करण्याचे धोरण

‘बारावी’चे बारा!’ हा अग्रलेख (७ मे) वाचला. गुणवत्ता याद्या बंद झाल्या हे योग्यच, पण विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांसाठी नीट, जेईई, सीईटीसारख्या विद्यार्थ्यांना प्रचंड तणावाखाली ठेवणाऱ्या परीक्षा आल्या त्याचे काय ? या प्रवेश परीक्षेतील अपयशांतून विद्यार्थ्यांचे मानसिक खच्चीकरण होत नाही का ? महाराष्ट्रातील व देशातील काही शहरांमध्ये डॉक्टर व इंजिनीयर घडवणाऱ्या फॅक्टऱ्या उभ्या राहिल्या आहेत. तिथे वर्षाला कोट्यवधी रुपयांची आर्थिक उलाढाल होते, ती कोणाच्या कुपाशीर्वादाने ? या फॅक्टरीत प्रवेश घेणारे फक्त एक ते दोन टक्के विद्यार्थीच यशस्वी होतात. बाकीच्या विद्यार्थ्यांचे काय ? हे ‘उद्योग’ सरकारने बंद करणार आहे की नाही ? भरीस भर म्हणजे जेईई पात्रतेसाठी बारावीत ७५ टक्के गुण मिळवण्याचे अवघड आव्हान ! ही सगळी आव्हाने पार करताना विद्यार्थी पार मेटाकुटीस येतात.

नीट व जेईईसंदर्भातील मार्गदर्शन पारंपरिक कनिष्ठ महाविद्यालये वा उच्च माध्यमिक शाळांतून दिले जात नाही. त्यामुळेच कोचिंग क्लासवाल्यांचे व धंदेवाईक महाविद्यालयांचे फावले आहे. गोरगरीब विद्यार्थ्यांचे पालक या धंदेवाईक महाविद्यालयांचे लाखो रुपयांचे शुल्क भरणार तरी कसे ? शिक्षण विभागाला गेली काही वर्षे प्राध्यापक भरतीसाठी वेळ्य मिळलेला नाही. तुटपुंज्या पगारावर व घड्याळी तासिकेवर ठेवलेले शिक्षक विद्यार्थ्यांना न्याय देणार तरी कसे ? ‘अंतर्गत मूल्यमापन’ हे दुधारी शस्त्र झाले आहे. मर्जीतील विद्यार्थ्यांना गुणांची छिप्रापत वाटण्यासाठी तर काही विद्यार्थ्यांना ‘घडा शिकवण्यासाठी’ अंतर्गत मूल्यमापनाचा वापर केला जातो. गेली काही वर्षे एमपीएससी, यूपीएससी परीक्षांची तयारी करण्यापुरतेच कला शाखेचे महत्त्व सीमित होत आहे. स्वयंअध्ययन, अभ्यासाप्रति समर्पण, त्याग, चिकाटी, जिद्द, कठोर परिश्रम हे गुण लोप पावत चालले आहेत. धोरणकर्त्यांकडून बारावीच्या परीक्षेचे जाणीवपूर्वक कमी केलेले महत्त्व ही बाब तर या सर्व परिस्थितीला जबाबदार नाही ना ?

■ **टिळक खाडे**, नागोठणे (रायगड)

परीक्षा पद्धतीतही बदल आवश्यक !

‘बारावी’चे बारा!’ हे संपादकीय (७ मे) वाचले. एकंदरीतच सखोल अभ्यास करण्याची सवय विद्यार्थ्यांमध्ये कमी होत आहे, हे खरेच. बारावीनंतर विविध विद्याशाखांमध्ये प्रवेशासाठी घेण्यात येणाऱ्या सामायिक प्रवेश परीक्षा बहुपर्यायी उत्तरांच्या असतात. त्यामुळे सखोल अभ्यास करून काय फायदा, असा सोयीस्कर विचार विद्यार्थी, पालक आणि शिकवणारी वर्ग करतात. परिणामी सामायिक प्रवेश परीक्षेत अधिक गुण मिळवून चांगल्या संस्थेत प्रवेश मिळवणे एवढेच ध्येय सर्वांपुढे असते, ही वस्तुस्थिती नाकारता येत नाही. पण त्यामुळे व्यावसायिक विद्याशाखांचे सखोल ज्ञान संपादन करण्यास मर्यादा येऊन विद्यार्थी सुमार राहतात, पर्यायाने एवढे शिकूनही बेरोजगार वाढले, असा कंठशोष सुरू होतो. पण व्यवस्थेच्या मुळशी जाण्याचा प्रथल कोणी करत नाही. संकल्पनांचे आकलन व्यवस्थितपणे होण्यासाठी परीक्षांचा पठडीन व बदल करून विषयाचे आकलन जोखण्याची पद्धती अमलात आणणे गरजेचे आहे. नवीन शैक्षणिक धोरण प्रगत राष्ट्रांच्या शैक्षणिक पद्धतींचा अभ्यास करून त्या अमलात आणण्याचा प्रयत्न करत असताना या देशांमधील परीक्षा पद्धतींचाही विचार घोरणकर्त्यांनी करायला हवा.

■ **राजेश बुदगे**, ठाणे

‘निपुण’ता अध्ययनात की कारकुनीत ?

‘शाळांमध्ये शिक्षण की विदा संकलन?’ ही बातमी (लोकसत्ता- ७ मे) वाचली. महाराष्ट्रातील शिक्षकांची परिस्थिती सध्या कामाच्या दडपणाखाली केविलवाणी झाली आहे. अभ्यासक्रम, शिक्षण पद्धती, गणवेश, शैक्षणिक साधने इत्यादी बाबतींत सरकारची धरसोड वृत्ती, शिक्षकांचे काम तर वाढवतेच त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना गोंधळातसुद्धा टाकते. शिक्षण विभागाच्या निपुण महाराष्ट्र अभियानासाठी पालकांची अॅपआधारित माहिती मिळवण्यासाठी शिक्षकांना सध्या कामाला लावले जात आहे, हे किफत योग्य आहे ?

अशा अशैक्षणिक कामांची जबाबदारी पार पाडणे, विद्यार्थ्यांना स्पर्धांत सहभागी होण्यासाठी मदत करणे, त्यांची काळजी घेणे, विद्यार्थ्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करून घेणे, परीक्षा, निष्काल वेळेवर लावणे, अशीं अनेक कामे शिक्षकांना करावी लागतात, मात्र शिक्षकांना नोकरीत कायमस्वरूपी सामावून घेणे, रिक्त पदे भरणे, शिक्षकांना वेतन, इतर आर्थिक लाभांसाठी सरकारी कर्मचाऱ्यांचा दर्जा देणे, याबाबत सरकारी पातळीवर उत्साह दाखवला जात नाही. नजीकच्या भविष्यकाळात जातनिहाय जनगणना केली जाईल, असे दिसते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकाही येत आहेत. शिक्षकांची निपुणता विद्यार्थ्यांना चांगले अध्ययन देयामध्ये आहे, हे सरकारने ओळखले तर, शिक्षकांना निवडणुकींच्या कामात, जनगणनेच्या कामात कारकुनी करावी लागणार नाही.

■ **प्रशांत कुळकर्णी**, कांदिवली (मुंबई.)

‘अशैक्षणिक’ कामात ‘निपुण’ ?

‘शाळांमध्ये शिक्षण की विदा संकलन?’ हे वृत्त वाचले. खरं तर याच वर्षी ‘असर’च्या अहवालातून मुलांची प्रगती जेमतेम (सरसरीपेक्षाही कमी) असल्याचे दिसून आले. त्याला करोनानंतरची उलथापाटय तसेच शिक्षकांना दिली जाणारी अशैक्षणिक कामेदेखील कारणीभूत असल्याचा, अंदाज व्यक्त करण्यात आला आहे. आपल्याकडे अध्यापन कार्याविषयी ‘वाचून तर दाखवतात’ असा शेरा हमखास मारला जातो आणि प्राथमिक (इयत्ता आठवीपर्यंत) शिक्षण हे ना पालक गांभीर्याने घेतात ना विद्यार्थी. शिक्षकांना अशैक्षणिक कामे दिली जाण्यात काहीही नवीन नाही. पूर्वी निवडणूक, जनगणना ही कामे होती; आता आधार जोडणी, अपार आयडी आणि नवा ‘निपुण’ महाराष्ट्र उपक्रम या कामांची भर पडली आहे. शिक्षकाला विषयशिकवण्यासाठी वेळच दिला जात नाही, त्यामुळे प्रगती दिसून येत नाही. हा गोंधळ निस्तरायचा सोडून शिक्षकांना अशा ‘निपुण’ कामांत गुंतवले जाते, परंतु ज्यातून खऱ्या अर्थाने मुलांची प्रगती होणार आहे, अशा कामासाठी वेळच दिला जात नाही.

■ **गिरीष ओटी**, मानवत (परभणी)

स्थानिकांना दावलून यशस्वी होणे कठीण

‘भाजप काळात सुरक्षेला गौण स्थान’ हा धर्नजय रामकृष्ण शिंदे यांचा लेख (लोकसत्ता- ७ मे) वाचला. पुलवामामध्ये ४० सैनिक आणि पहलगाममध्ये २६ सामान्य नागरिक हकनाक प्राणाला मुकले. वेळीच सुरक्षा व्यवस्था मजबूत केली असती, तर जीवित-वित्तहानी टाळता आली असती. स्थानिक नागरिकांना डावलून केंद्राच्या कोणत्याही मोहिमा यशस्वी होत नाहीत. पंजाबमधील खलिस्तानविरोधी मोहिमेचा पुर्वैतिहास हेच सांगतो. बळी पडलेल्या जवानांच्या आणि नागरिकांच्या हौतात्याचे निवडणुकीत भांडवल केले जाते आणि त्यातून राजकीय लास घेतला जातो, हे अत्यंत धक्कादायक आणि आक्षेपाहं आहे.

■ **डॉ. वि. हे. इनमदार**, पुणे

रंगांवर आक्षेप; पीओपीवर नाही ?

‘विशिष्ट परिस्थिती’त पीओपीचा वापर शक्य’ ही बातमी (लोकसत्ता- ६ मे) वाचली. राज्य सरकार निर्णय घेते आणि काही कालावधीनंतर तो निर्णय मागे घेते, याचा अनुभव गेल्या काही दिवसांत तीन-चार वेळा आला. पीओपी बंदीविरोधात मूर्तिकार संघटनांनी न्यायालयात दाखल केलेल्या याचिकेत सरकारने वरील दावा केला आहे.

काही विशिष्ट परिस्थितीत म्हणजे पर्यावरणस्नेही रंग असलेल्या पीओपीच्या मूर्तींचे समुद्र, वारिस्था नद्यांमध्ये विसर्जन शक्य आहे, मात्र विसर्जनस्थळे मानव आणि प्राण्यांच्या जलवापरात नसावीत, असे यासंदर्भात नेमलेल्या समितीने म्हटल्याचे यात नमूद आहे. पण हे शक्य कसे करणार याबाबत काहीही तपशील नाही. दुसरे म्हणजे यावरून समितीला पर्यावरणस्नेही रंग नसलेल्या मूर्तींबद्दलच आक्षेप असल्याचे आणि पीओपीबद्दल आक्षेप नसल्याचे समितीने केलेल्या शिफारशीवरून दिसते. मग शाडूच्या मातीपासून बनवलेल्या रंग रासायनिक रंगांनी रंगवलेल्या मूर्तीबाबत काही विचार केला गेला आहे का ? वाहल्या पाण्यात विसर्जन केले आणि ते पुढे एखाद्या ठिकाणी साचले. तिथे मानव आणि प्राणी यांनी त्याचा वापर केला, तर त्यावर काय करणार ? प्राणी केवळ जमिनीवरच असतात, वाहत्या पाण्यात नसतात, असे समितीला वाटते का ?

या मूर्तिकार संघटनांना मूर्तींची उंची अतिशय मर्यादित ठेवणे, पर्यावरणस्नेही रंग वापरणे आणि कृत्रिम मलावांत विसर्जन करण्याची सक्ती करणे आवश्यक आहे. कारण अटीसह परवानगी दिली तरी अटी मंडळातून ठेवून सारे काही, या मंडळातून केले जाईल आणि इतक्या मंडळांवर नियंत्रण ठेवणे सरकारी यंत्रणेला शक्य नाही.

■ **अशोक साळवे**, मालाड (मुंबई)

विचार

‘ऑपरेशन सिंदूर’ योग्यच, पण पुढे...?

पाकिस्तानला आपण धडा शिकवला, पण असे धडे शिकवण्याची वेळ वारंवार येऊ नये यासाठीही आपणच समर्थपणे सार्थ पावले उचलली पाहिजेत...

जावेद अश्रफ

गमी राजपूत

‘ऑपरेशन सिंदूर’ चोख आखणी केलेले होते-प्रतिकार म्हणून झालेला हा मारा योग्य होताच आणि अटळही होता. पहलगामचा हल्ला हे कुरापतखोर दुःसाहस होते. यात पाकिस्तानचा संबंध निःसंशयपणे होता. सरकारचा कृतनिश्चय, व्यूहात्मक संयम आणि सर्व भारतीयांनी राष्ट्र म्हणून दाखवलेली एकामत्तता हे घटक या माऱ्याच्या यशामागे नक्कीच आहेत. प्रतिकार दिसला पाहिजे, ही अपेक्षा पूर्ण झालीच, पण आपण पाकिस्तानातील दहशतवाद्यांना आणि त्यांच्या अड्डांनाच टिपून निरपराधांची जीवितहानी टाळली. सार्वभौमत्वसाह येणारी स्व-संरक्षणाची जबाबदारी निभावण्यास आपला देश समर्थ आहे, हे यातून दिसून आले.

पाकिस्तानातील मुरीदके आणि बहावलपूरमध्ये दहशतवाद दीर्घकाळ चालत असलेल्या प्रशिक्षण केंद्रांसह एकाच वेळी नऊ ठिकाणी झालेल्या या माऱ्याचे प्रमाण अभूतपूर्व आहे. यातून नियोजन, तयारी आणि धाडस यांची असाधारण पातळी आपण गाठली आहे. कोणत्याही लष्करी कारवाईमागे मोठी राजकीय जबाबदारी असतेच. सुरक्षा आणि राजकीय उद्दिष्टे जलद गतीने साध्य करतानाच कमीत कमी जोखीम, सहनशक्तीशी सुसंगत अशा पातळीचा आणि म्हणून आंतरराष्ट्रीय स्तरावरही स्वीकारलाच जाणारा बदला आणि त्यातून आर्थिक परिणाम कमीत कमी व्हावेत याची काळजी घेणे ही सारी पथ्ये पाळवी लागतात. त्यामुळेच या माऱ्यानंतर पुढला विचारही आपले नेतृत्व योग्यरीत्या करेल, अशी अशा ठामपणे व्यक्त करताना पुढल्या पावलांचा ऊहापोह महत्त्वाचा ठरतो. या माऱ्यानंतर पाकिस्तान काय करेल- एकतर भारतीय सैन्याचे नुकसान व्हावे असा प्रयत्न करेल आणि दुसरे म्हणजे आंतरराष्ट्रीय मध्यस्थी सुरू करण्यासाठी त्या देशाकडून गळेकाढू प्रचारमोहीम अंरभली जाईल. यावरही आपल्याला स्पष्टपणे विजय मिळवावा लागेल आणि त्यासाठी आपली बाजू सशक्तपणे मांडावी लागेल. हे करताना अर्थात, पाकिस्तानातून वा इतर कोटून होणाऱ्या मोठ्या सायबर हल्ल्यांपासूनही आपल्याला सावध राहावे लागेल.

भारताची बाजू सशक्तपणे मांडण्याचे काम हे राजनैतिक स्वरूपाचे आहे. अनेक देश भारताची बाजू स्वीकारतील; पण एकंदर आंतरराष्ट्रीय समुदायाचे (विशेषतः, प्रगत मानल्या जाणाऱ्या पाश्चिमात्य देशांचे) लक्ष दहशतवाद रोखण्याच्या आपल्या मुद्द्यापासून दूर जाऊन ‘युद्ध रोखण्या’कडे किंवा ‘पीडित आणि हल्लेखोर यांना सारखेच

मानण्या’च्या प्रवृत्तीकडे वळू नये याची काळजी आपल्या राजनयाला घ्यावी लागेल. अमेरिकेच्या दबावामुळे पाकिस्तान तूतूस नरमाई दाखवलेही, परंतु त्या देशावर व्यापक राजनैतिक आणि आर्थिक निर्बंध घातले जावेत याचा पाठपुरावा आपल्यालाच करावा लागेल. ‘अम्मी भारतासह आहोत’ म्हणणारे देश नेहमीच ठोस समर्थन देतात असे नसते. त्यामुळेच, आपले पाश्चिमात्य मित्रदेश दहशतवाद पोसणाऱ्या अन्य सत्ताध्याऱ्या जी शिक्षा देतात तीच त्यांनी पाकिस्तानलाही द्यावी, ही अपेक्षा अपूर्ण राहू शकते. भारताविरुद्धच्या दहशतवादाबद्दल अमेरिकन आणि युरोपियन मदत रोखण्याच्या कारवाया आजवर सौम्यच- त्याही नंतर माफ केल्या जाणाऱ्या- ठरल्या आहेत, हे कसे विसरता येईल ?

पाकिस्तानात आज जी काही एकसंधता आणि जे काही उरलेसुरले स्थैर्य आहे ते केवळ लष्करामुळेच, असे अमेरिकन आणि युरोपियन देशांना वाटते आणि ते देश दहशतवादविरोधी उद्दिष्टांसाठी उपयुक्त सहयोगी म्हणून पाकिस्तानी लष्कराकडे ते देश अद्यापही पाहातात. म्हणूनच, पाकिस्तानची अणुसज्जता आणि त्याबाबतच्या वलगना यांबाबत आंतरराष्ट्रीय स्तरावर फारच कमी टीका झाली आहे. त्यात हल्ल्या पाकिस्तानशी सौजन्य वाढवणाऱ्या चीनकडून आणि त्यामुळे कदाचित, द्विधा मनःस्थिती असलेल्या ‘र्लोबल साउथ’ देशांकडूनही आपल्याला हवी तशी साथ मिळण्याऐवजी भलत्याच प्रतिक्रियांचा सामना करावा लागू शकतो.

कारवाई आपण केली, पण पाकिस्तानकडून होणाऱ्या हल्ल्यांचे नियमित चक्र संपवण्याचे काम आपल्यासमोर आहे. पाकिस्तानकडून होणाऱ्या प्रत्येक मोठ्या हल्ल्याचे परिणाम हे मनुष्यहानी आणि राष्ट्राच्या मानसिकतेवर होणाऱ्या परिणामांपेक्षाही जास्त असतात. भौगोलिकदृष्ट्या एकात्मिक, नद्यांनी जोडलेल्या आणि सांस्कृतिक अनुबंधही असलेल्या लोकांचे शांततामय सह अस्तित्व जणू अशक्यच आहे, अशा कटुतेची पाळेमुळे प्रत्येक हल्ला-प्रतिकारागणिक खोलवर जातात. प्रत्येक हल्ल्यामुळे फाळणीच्या जखमा पुन्हा ओल्या होऊन आपल्या समाजजीवनातले ताणही पुन्हा वाढू शकतात. आपापल्या सीमेवर लक्ष ठेवण्यासाठी सैन्याची प्रचंड जमवाजमव सुरू होते, याची राजनैतिक आणि आर्थिक किंमतही मोजावी लागतेच.

शिक्षा नेमकी कोणाला द्यायची ?

शत्रूची लष्करी ताकद जरी बरीच कमी असली तरी, निव्वळ बळग्या वापराने शत्रूला गारद करता येतेच असे नाही. याचे धडे आजच्या काळातही अनेक आहेत. हे धडे अफगाणिस्तानापासून ते पश्चिम आशियाई देशांकडे वा आफ्रिकेतल्या

कुतूहल

वडदम जीवाश्म उद्यान

महाराष्ट्र आणि तेलंगण या दोन राज्यांमधल्या सीमावर्ती प्रदेशातला काही भाग प्राणहिता-गोदावरी खचदरीच्या (रिफ्ट व्हॅली) क्षेत्रात येतो. अर्थातच हा प्रदेश अंशतः महाराष्ट्रात, आणि अंशतः तेलंगणात येतो. प्राणहिता-गोदावरी खचदरीच्या क्षेत्रात गोड्या पाण्यात निर्माण झालेले काही पाषाणसमूह आढळतात. त्यातल्या खडकांमध्ये अनेक प्रकारच्या सजीवांचे जीवाश्म सापडतात. महाराष्ट्राच्या सीमेला अगदी लागून असणाऱ्या तेलंगण राज्याच्या काही क्षेत्रांत डायनोसॉरच्या ‘बरापासॉरस’ आणि ‘कोटासॉरस’ या दोन प्रजातींचे अवशेष गेल्या शतकाच्या उत्तरार्धात मिळले होते.

या प्राणहिता-गोदावरी खचदरीच्या क्षेत्रातच गडचिरोली जिल्ह्यातला सिरोंचा तालुकाही येतो. सिरोंचा तालुक्यात वडदम हे एक अगदी छोटेसे गाव आहे. गर्द जंगलातच अवशेष आणि कोणालाही माहिती नसणाऱ्या या गावाच्या आसपास सर्वेक्षण करत असताना २०१८ मध्ये काही वैज्ञानिकांना तिथल्या खडकांमध्ये जीवाश्मांचे जतन झाल्याचे कळले. डायनोसॉरवर्गीय सजीवांपैकी सॉरोपॉड गटालाच्या काही सजीवांचे अवशेष तिथे आढळतात असे लक्षात आले. सॉरोपॉड गटालाच्या डायनोसॉरांचे वैशिष्ट्य असे, की ते शाकाहारी होते. त्यांची मान आणि शेपटी लांब असे. चारी पाय वापरून ते चालत असत. आणि आकाराने ते अवाढव्य होते. पण शरीराच्या एकूण आकारमानांच्या तुलनेत त्यांचे डोके मात्र आकाराने फारच लहान होते.

याचबरोबर या परिसरात काही वनस्पतींचे जीवाश्मही मिळाले. भारतात अन्य ठिकाणी त्यानुसार, विनोबा प्राज्ञपाठशाळेत येऊ लागले. तत्पुर्वी त्यांनी महात्मा गांधींच्या साबरमती येथील सत्याग्रह आश्रमात महाव्रत दीक्षा घेतली होती. पाठशाळेतील विनोबांची धारणाशक्ती पाहून अन्य व्युत्पन्न बुद्धीचे विद्यार्थी नम्र होत. विनोबांच्या विलक्षण प्रवृत्ती जाणीव प्रत्येकाच्या प्रत्यक्षास आली. सहा महिन्यांतच विनोबांनी ‘शांकरभाष्य’चे अध्ययन पूर्ण केल्याचे महात्मा गांधींना पत्राने कळविले. तेव्हा उत्तरात महात्मा गांधींनी म्हटले होते, ‘ऐ गोरख तूने मच्छिंद्र को भी जीता है’

याच सुमारास वाईस प्लेगने ग्रासले. पाठशाळा गावाबाहेरील पर्णकुटीत भरू लागली. इकडे गुरुजी

‘ग्लॉसॉटेरिस वनस्पतीसमुदाय’ म्हणतात. या समुदायात सर्वात प्रबळ असणाऱ्या प्रजातीचे नाव ग्लॉसॉटेरिस असल्याने, त्या समुदायाला ते नाव मिळाले आहे. यात जास्त करून नेचेवर्गीय वनस्पतींची (फर्न्स) संख्या जास्त आहे.

सायकडवर्गीय आणि सूचिपर्णी वनस्पती आहेत. तथापि, त्या संख्येने अल्प आणि उष्कांतीच्या अगदी प्राथमिक अवस्थेतल्या आहेत.

दुसरा वनस्पतीसमुदाय जुरासिक (२०.१ ते १४.३ कोटी वर्षांपूर्वी) कालखंडात अस्तित्वात होता. या समुदायातल्या सर्वात प्रबळ प्रजातीचे नाव ‘टिलोफिलम’ असे आहे, म्हणून त्याला ‘टिलोफिलम वनस्पतीसमुदाय’ म्हणतात. याच वनस्पतीसमुदायातल्या वनस्पती हे सॉरोपॉड गटातल्या डायनोसॉरांचे अन्न होते.

याखेरीज इथे मानवाच्या पूर्वजांनी अश्मयुगात तयार केलेली दगडी हत्यारेही विपुल प्रमाणात सापडतात. या उद्यानाचे अवशेष काही काम झाले असून उर्वरित काम सुरू आहे. हे उद्यान पर्यटनक्षेत्र म्हणून विकसित करण्याच्या दृष्टीने सरकारचे प्रयत्न सुरू आहेत.

- सुचेता भिडे

मराठी विज्ञान परिषद

ईमेल : office@mavipa.org
संकेतस्थळ : www.mavipa.org

सुदान-साहलकडे पाहून शिकता येात. लष्करी बळ वाढवण्याची राक्षसी महत्त्वाकांक्षा बाळगणाऱ्या पाकिस्तानसारख्या देशाचे बळ दहशतवाद्यांच्या पाठीशी आहेच, शिवाय उण्यापुऱ्या २५ कोटी लोकसंख्येच्या त्या देशात हाताला काम नसलेल्या आणि डोक्यात घाण भरली गेलेल्या तरुणांना तोंटा नसल्याने दहशतवादी आणि धर्मांध गटांना माणसे स्वस्तात मिळत राहतात. उभय देशांत माणुसकीचा संबंध वा संपर्कही राहूच नये, हा मनसुबा तडीला गेल्यावर तर ‘स्वतः मरेन पण त्यांना मारेन’ असा विखारही या तरुणांमध्ये वाढवता येतो.

दोन देशांमधले संबंध बिघडलेले तर आहेत पण ते आणखी चिघळवायचे नाहीत, असे जर उद्दिष्ट असेल तर शिक्षा नेमकी कोणाला द्यायची याचा विचार पक्का असावा लागतो. ही शिक्षा त्या देशालाच्या जनसामान्यांना आहे असा संदेश जाणे त्या दृष्टीने उपयोगी नसते. उदाहरणार्थ नेपाळी नोकेबंदी आपल्या देशाने २०१५ केली, त्याच्या आठवणी नेपाळी लोक अद्यापही विसरलेले नाहीत. याची तुलना सिंधूच्या पाण्याशी करण्याचे काहीच कारण नाही- आपल्याकडे आजघडीला सिंधू पाणीवाटप करार गोठवण्यासाठी केवळ कायदेशीरच नव्हे तर राजकीय, सुरक्षात्मक आणि तांत्रिकही कारणे आहेत. तरीही आपण पाकिस्तानचे पाणी रोखल्यानंतचा पाकिस्तानी अपप्रचारही आपल्याला रोखावा लागेल, नाहीतर भारताने निरपराधांना शिक्षा दिल्याच देखावा पाकिस्तानी म्होरके करतील आणि त्यातून पाकिस्तानी सामान्यजनांचा पाठिंबा दहशतवाद्यांसाठी मिळवण्याची उचापतखोरीहीसुद्धा होईल. भारताने ‘पाणीयुद्ध’ पुकारल्याचा कांगावा पाकिस्तानने यापूर्वीही दोनदा (२००९ आणि २०१९ मध्ये) केलेला आहे. पाण्याचा मुद्दा वापरून भावनांना हात घालता येतो, त्यातून शेजारी देशाविरुद्ध जनमत फिरवता येते, ही क्लृप्ती अगदी १९५० च्या दशकातल्या नेपाळी राजेशाहीनेही कोसी आणि गण्डक नद्यांच्या पाण्यासाठी भारताविरुद्ध वापरली होती. बांगलादेशच्या दैन्यावर २०१५ साली पंतप्रधान नरेंद्र मोदी गेले तेव्हा, ढाक्यातल्या एका प्रमुख वृत्तपत्राने ‘तीस्ता नदीचे बांगलादेशातील पात्र कोरडेठाक असून एक होडी चिखलात दिसते आहे’ असे छायाचित्र पहिल्या पानावर छापले होते.

दीर्घकालीन उपाय काय ?

दहशतवादविरोधी व्यूहरचनेत किमान पाच भाग असतात : (१) अतिरेकी हल्ल्याची पूर्वकल्पना येणे आणि तो रोखण्यासाठी सुरक्षादले तयार असणे, (२) हल्ला होण्याआधीच संभाव्य धोका ओळखून विशेषतः सामान्यजनांच्या सुरक्षेसाठी उपाय योजणे, (३) तरीही हल्ला झालाच तर नेमके हल्लेखोर

हुडकून त्यांना विनाविलंब शिक्षा देणे, (४) प्रतिकार योग्य व अटळ होता हे आंतरराष्ट्रीय समुदायालाही पटवून देणे, (५) दहशतवादी ‘एका दिवसात- काही तासांत’ हल्ला करतात- पण सुरक्षादलांना अहोरात्र सावधच राहावे लागते, हे ओळखणे.

तात्पर्य हे की, पाकिस्तानला एकदाच कायमचा घडा शिकवून भागणार नसून त्या देशाने पोसलेले दहशतवादी सतत अपयशीच होत राहावेत अशी जरब निर्माण करणे क्रमप्राप्त आहे. यासाठी वर मांडलेल्या व्यूहरचनेपैकी पूर्वकल्पना आणि संभाव्य धोका ओळखणे या भागांवर आपल्याला लक्ष केंद्रित करावे लागेल. त्यासाठी अत्याधुनिक टेहळणी यंत्रणा हवी, पाकिस्तानात काचा चालले आहे याकडे गुप्तचरांची नजर आणि कानसुद्धा हवेत पण त्याहीपेक्षा, काश्मीर खोऱ्यातल्या वस्त्यावस्त्यांतूनच ‘कुणा परक्या मंडळींची हालचाल इथे दिसली’ अशासारखी खबर मिळत राहील इतक्या विश्वासाचे बांधकाम हवे. असा विश्वास उभारण्यासाठी पहिली पायरी म्हणजे सर्वच काश्मिरींना ‘संशयित’ न समजता संवाद वाढवणे. हल्ल्यानंतरही समाजाच्या एकोऱ्याला धक्का बसणार नाही याची काळजी घेणे.

‘अनौपचारिक पण प्रभावी (बॅक चॅनेल) राजनैतिक प्रयत्न’ हे उभय राष्ट्रीय संबंधांमध्ये काही प्रमाणात शांतता व स्थैर्य आणण्यासाठी यशस्वी ठरू शकतात, हे अनुभवतातू्न दिसून आलेले आहे. अर्थात त्यावरच अवलंबून न राहता मानवरहित टेहळणी तंत्रज्ञान विकसित करणे, सैन्याच्या हालचालींत प्रत्येक वेळी सुरक्षाप्रक्रियेचे काटेकोर पालन करणे इथपासून अनेक उपाय करत राहावेच लागतील. लष्करी बळ वाढवत राहून पाकिस्तानला सीमेवरील कुरापतींची कुबुद्धी होऊच नये इतक्या जयवैट ठेवावेच लागेल. लष्करी सज्जता आणि कारवाई यांच्या आड लोकभावना किंवा नोकरशाहीनेच काय, संसदीय प्रणालीसुद्धा येऊ नये इतकी समज आपल्यात असावी लागेल.

शेवटी, पाकिस्तानच्या आव्हानाकडे लक्ष देण्यासाठी वाक्यातुर्वही वापरले लागेलच. पाकिस्तानला धुत्कारणे किंवा त्याचे नावच टाळणे यांपेक्षाही निराळ्या पद्धतीने हे वाक्यातुर्व्य आपण वापरले पाहिजे- विशेषतः जम्मू-काश्मीरबाबत आपली भूमिका जगाला मान्य व्हावी यासाठी आपल्या नेत्यांनी आणि अधिकाऱ्यांनी आपल्या देशाच्या वाढत्या जागतिक स्थानाचा आणि प्रभावाचा सतत वापर केला पाहिजे. दहशतवाद पोसणारा देश म्हणून पाकिस्तानला किंमत मोजावी लागेलच, पण पाकिस्तानला त्यांचे राजकारण बदलणे भाग पडावे, इतके आंतरराष्ट्रीय जनमत आपल्यालाच तयार करावे लागणार आहे.

व्यक्तिवेध

‘श्यामची आई’ चित्रपटातील आईने ‘श्याम’ अशी हाक मारल्याचा कोणताही प्रसंग अजूनही नुसता लांबून ऐकू जरी आला, तर ‘श्याम’च्या भूमिकेतील माधव वझे यांचा तो पोरसवाद निरागस चेहरा डोळ्यांसमोर उभा राहतो. चित्रपटाचे वय ७२ वर्षे आणि काल माधव वझे यांचे निधन झाले, तेव्हा त्यांचे वय होते ८६ वर्षे. जवळपास संपूर्ण आयुष्यावर ‘श्याम’ या पात्राचा, भूमिकेचा ठसा

अपरिहार्यपणे उमटूनही त्यांच्यातील सर्जक अभिनेता, समीक्षक आणि विचक्षण लेखक कुठेही उणावला नाही. त्या भूमिकेतच थांबला असे झाले नाही. त्या भूमिकेतच ‘पुरस्कारप्राप्त ‘श्यामची आई’मधील छोट्या साने गुरुजींची भूमिका हा आयुष्यातील पहिल्याच टप्प्यावर आलेला मैलाचा दगड होता आणि ‘श्याम’ या भूमिकेने ते अगदी लहान वयात नावारुपाला आले, हे खरेच, पण तरी त्यांची तेवढीच ओळख नव्हती.

माधव वझे यांचा जन्म २१ ऑक्टोबर १९३९ रोजी पुण्यात झाला. ‘नाटकातील माणूस’ असलेले वझे अभिनय, दिग्दर्शन अशी आवड जपत, संवर्धित करत वाडिया कॉलेजात इंग्रजीचे अध्यापनही तितक्याच गोडीने करत. त्यांना राज्य नाट्य स्पर्धेमध्ये उत्कृष्ट अभिनयासाठी रौप्यपदक मिळाली. भारतीय व पाश्चात्य प्रथितयश नाटककारांच्या नाटकांच्या विद्यार्थीपणात ललित कला केंद्र, तसेच गोवा येथील कला अकादमीच्या नाट्य विभागामध्ये अभ्यागत प्राध्यापक म्हणून काम केलेले वझे आंतरराष्ट्रीय नाट्य समीक्षक संघाचे सभासदही होते. त्याच संघाच्या देश-परदेशांतील अधिवेशनांमध्ये त्यांनी शोधनिबंधही सादर केले. अर्थात, अभिनेता-दिग्दर्शक अशा भूमिकांत वावरलेले माधव वझे यांनी नंतर नाट्यगुरू आणि नाट्य समीक्षक म्हणूनही ठसा उमटवला.

तर्कतीर्थ विचार

तर्कतीर्थाच्या शब्दांत विनोबा भावे

विद्यार्थ्यांना शिकवत, तिकडे विनोबांचा प्रगत वाचनाचा स्वाध्याय चालत असे. तो आवाज कांस्थपात्राच्या घंटारावप्रमाणे पाठशाळेपर्यंत पोहोचवायचा. गुरुजी मराठे म्हणायचे, “गीर्वाणवाचके इतके सुंदर उच्चरण ऐकले म्हणजे ही देववाणी आहे, असे प्रत्ययास येते. आद्यशंकराचार्यांची ही वाणी आहे, अशी ओळख पाटते.” अन् तर्कतीर्थाचा बजावत, “विनोबांसारखे पठन करता आले पाहिजे. तू वाचताना फार धाई करतोस. विनोबांची वाक्शक्ती अलौकिक आहे; त्यांचे अनुकरण कर.”

प्राज्ञपाठशाळेजवळच संस्थापक प्रज्ञानंद सरस्वतींची समाधी आहे. तिथे दर सोमवारी धर्मसाध होत असे. सर्व शिक्षक व विद्यार्थी उपस्थित असत. एका विद्यार्थ्यावर विषयविवेचनाची जबाबदारी असे. एका सोमवारी तर्कतीर्थांनी ‘राज्यसंस्था व धर्मसंस्था’ विषयावर विवेचन केले. ते पाश्चात्य संदर्भांनी भरलेले होते. विवेचनानंतर खंडनास कोणीच धजेना हे पाहून विनोबा उठले. त्यांनी आपल्या खंडनाने तर्कतीर्थांचे भाषण खोडून टाकले. तर्कतीर्थांच्या

नाट्यसमीक्षेच्या प्रांतात नाटक कसे बघावे, याचा जणू वस्तुपाठ त्यांनी त्यांच्या लेखनातून घ

दहशतवादाचा दमनदिन!

शत्रूंच्या कोंडाळ्यात शांततेत राहायचे, तर युद्धासाठी सिद्ध असले पाहिजे या तत्त्वाची प्रचीती यातून पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या सरकारने आणून दिली..

‘**ऑपरेशन सिंदूर**’ असे अर्थगर्भित नामकरण झालेली मर्यादित लष्करी मोहीम भारतीय सैन्यदलांनी ६ मेच्या मध्यरात्रीनंतर सुरू केली आणि अवघ्या २५ मिनिटांमध्ये सुफळ संपूर्ण केली. दुसऱ्या दिवशी देशभर उत्तर आणि पश्चिम भागांमध्ये युद्धप्रतिकारात्मक सराव प्रात्यक्षिके नियोजित होती. ती झाल्यानंतर, पुरेशा तयारीनिशी भारत प्रतिहल्ला करेल अशी पाकिस्तानची अटकळ होती. पण या प्रात्यक्षिकांच्या आदल्याच मध्यरात्री हल्ले करून भारताने शत्रूला गाफील गाठले. तत्परता हा कोणत्याही युद्धकारवाईच्या यशस्वितेचा पहिला टप्पा असतो. त्यात भारत १०० टक्के यशस्वी झाला. यंद्याचा हल्ल्याचे आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे, १९७१ नंतर प्रथमच भारताने पाकिस्तानातील पंजाब प्रांतात मुझफ्फरबाद, कोटली अशा ठिकाणांवर आपण प्रहार केले. पण नऊपैकी पाच ठिकाणे ही पंजाबमधील आहेत. बहावलपूर, सियालकोट, मुरीदके या ठिकाणी दहशतवाद्यांचे तळ किंवा जैश, लष्कर- ए- तय्यबासारख्या संघटनांची मुख्यालये यांना लक्ष्य करण्यात आले. पाकव्याप्त काश्मीरला भारताचा सार्वभौम भूभाग आपण मानतो. पण पाकिस्तानमधील पंजाब हा त्या देशाचा वादातीत सार्वभौम भूभाग आहे. पाकिस्तानी लष्करात आणि राजकारणात त्या पंजाब प्रांताचे निःसंशय आणि अनिवर्ध प्रभुत्व

आहे. तेथील भूमीवर हल्ला करून भारताने पाकिस्तानी लष्कर आणि पाकिस्तानी राज्यकर्त्यांना इशारा दिला हे महत्त्वाचे. पाकिस्तानचे विद्यमान पंतप्रधान शाहबाझ शरीफ आणि विद्यमान लष्करप्रमुख असिम मुनीर हे पंजाबचेच. याच पंजाबमध्ये लष्कर- ए- तय्यबा, जैश- ए- मोहम्मद या दहशतवादी संघटनांची मुख्यालये आहेत. तेथे हाफीझ सईद, मसूद अझर हे दहशतवादी म्होरके आजही उजळ माथ्याने फिरत आहेत. भारतीय क्षेपणास्त्रे पंजाबपर्यंत पोहोचू शकतात म्हणजे ती या मंडळींपर्यंतही पोहोचू शकतात हा संदेश ‘ऑपरेशन सिंदूर’मधून भारताने दिलेला आहे. सरकारच्या म्हणण्यानुसार ही कारवाई नेमकी, मर्यादित आणि युद्धभडका टाळणारी होती. या कारवाईचे उद्दिष्ट केवळ दहशतवाद्यांचा निःपात आणि पाकिस्तानास जरब बसवणे इतके मर्यादित होते. पण तिची व्याप्ती ही उरीनंतर झालेले सर्जिकल स्ट्राइक आणि पुलवामापश्चात बालाकोटमध्ये झालेले हवाई हल्ले यांच्यापेक्षा अधिक होती. भारताने या वेळी नऊ ठिकाणी हल्ले केले. ते करताना कोणत्याही परिस्थितीत पाकिस्तानच्या लष्करी आस्थापना किंवा नागरी वस्त्यांना झळ पोहोचणार नाही याची दक्षता घेतली. असे केल्यामुळे पाकिस्तानची पंचाईत झाली हे नक्की. भारतात दहशतवादी पाठवण्यासाठी डझनभर तळ सीमावर्ती भागांतच नव्हे, तर पाकिस्तानच्या अंतर्गत भागामध्येही उभारले गेले हे यातून उघड झालेच. आता भारताने हल्ले केले हे स्वीकारायचे, तरी नामुष्की

आणि दहशतवाद्यांवर मालकी सांगून भारताचा निषेध करणे हीदेखील नामुष्कीच. ही चरफड त्या देशाच्या नेतृत्वाकडून प्रसृत झालेल्या प्रतिक्रियांमध्ये उमटलेली दिसते. अगदी सुरुवातीला पाकिस्तानकडून ‘भारताची काही लढाऊ विमाने पाडली’ या स्वरूपाची दिशाभूल करणारी वक्तव्ये पेरली गेली. त्यानंतर ‘भारताला क्षणैक आनंद साजरा करू दे. पण दीर्घकालीन

को

पाकिस्तानी लष्करशहा हे त्या देशाचे सर्वात मोठे शत्रू आहेत. त्यांच्या दुःसाहसांची फजिती ढाक्यात दिसली, लोंगिवालामध्ये दिसली, कारगिलमध्ये दिसली नि हाजी पीरमध्येही दिसली...

दुःख त्यांस भोगायला लावू’ अशा स्वरूपाच्या प्रतिक्रिया उमटू लागल्या.

पण या वक्त्यावजा प्रतिक्रियांपेक्षा वेगळे आणि अधिक हा देश काय करू शकतो? दहशतवादास, धर्मांधवादास कवटाळल्यामुळे त्या देशाच्या वाटेला यापेक्षा वेगळे भोग येणार नव्हतेच. दहशतवादविरोधी जागतिक

लढ्यामध्ये ९/११ च्या हल्ल्यानंतर पाकिस्तानला सहकारी म्हणून बरोबर घेण्याचे हास्यास्पद धोरण तत्कालीन अमेरिकी अध्यक्ष धाकटे जॉर्ज बुश यांनी अंगीकारले, त्याच वेळी भारताचे तत्कालीन परराष्ट्रमंत्री जसवंतसिंह यांनी इशारा दिला होता, ‘अफगाणिस्तान नव्हे, पाकिस्तान हाच जागतिक दहशतवादाचा केंद्रबिंदू आहे’ ! ही घटना २००१ मधील. त्यानंतर दहाच वर्षांनी दहशतवादनाट्यातील मुख्य खलनायक ओसामा बिन लादेन भर पाकिस्तानत, त्यांची राजधानी इस्लामाबादापासून जवळ असलेल्या अबोटाबाद येथे मारला गेला. तेथेच पाकिस्तानी लष्करी अधिकाऱ्यांना घडवणारी लष्करी अकादमी आहे. पंजाबी वर्चस्ववादाला भारतविरोधाची, धर्मांधेतेची जोड देऊन तेथील लष्करी नेतृत्वाने जनरल झिया उल हक यांच्या राजवटीत जिहादी मानसिकतेला कवटाळले. त्यांचाच अवतार आणि तितक्याच कडव्या जिहादी मानसिकतेचे जनरल असिम मुनीर आज पाकिस्तानचे लष्करप्रमुख आहेत हा योग्योग्य नाही. या लष्करप्रमुख मंडळींची काही वैशिष्ट्ये ठरलेली. ते जिहादी आहेत पण धर्माचरण करतात असेही नाही. यांतील कित्येकांना धार्मिक बंधने मान्य नाहीत, ते बेछूट जीवन जगायचे नि जगतात. त्यांतील बहुतेक जण पदावर असताना गडगंज माया जमवतात आणि निवृत्त झाल्यानंतर परदेशी निघून जातात. मागे राहिलेले लष्करशहा मग तितक्याच निगुतीने पाकिस्तानातील संसाधने ओरबाडत राहतात. यांना भारताविषयी तितकारा असतो, कारण

लोकशाही नकोशी असते ! भारतीय लोकशाही आणि धर्मानुरेक्षतेचा ‘नकोसा’ प्रभाव पाकिस्तानी जनतेवर पडला, तर आपली दुकाने बंद होतील ही त्यांची रास्त भीती. त्यासाठी युद्धज्वर चेतवत ठेवायचा, भारतविरोधी दहशतवाद पोसत राहायचा, काश्मीर ते क्रिकेट अशा वेगवेगळ्या परिघांमध्ये भारत हाच शत्रू जनमानसात राहील यासाठी पोषक वातावरणनिर्मिती करायची हेच यांच्या जगण्याचे आणि प्रगतीचे ईप्सित. भारताने (बांगलादेशाची निर्मिती करून) अम्हाला तोडले, आता या देशाचा हजार जखमांनी रुधिरक्षय करून त्यांना तडफडवून मारू अशा वक्त्याना येथील लष्करी अकादम्यांतील तरुण अधिकारी पांढरकेसे जनरल होईपर्यंत करत राहतात. पाकिस्तानी राज्यकर्त्यांना एखाद्या वेळेस लोकशाहीचे उमाळे आलेच, तर त्यांना चिरडणे किंवा सत्ताच्युत करणे हा पाकिस्तानी लष्करशहांचा जोडधंद.

या धर्मकेंद्री आंधळ्या राष्ट्रवादाने आज पाकिस्तानची दैना झाली आहे. जगात पत नाही नि देशात दाणा नाही अशी स्थिती. या स्थितीकडून इतरत्र लक्ष वळवण्यासाठी भारतात घुसखोरी करून हल्ले घडवून आणणे हाच एक मार्ग. कारण भारताशी दुश्मनी संपवली, तर करार करावे लागतील. व्यापारी संबंध वाढवावे लागतील. पाकिस्तानातील तरुण भारतीय विद्यापीठांमध्ये शिकू मागतील. भारतीय माल पाकिस्तानी बाजारपेठांमध्ये येऊ लागेल. ‘त्यांच्या’ काश्मीरप्रमाणेच ‘आमच्या’ काश्मीरमध्ये निवडणुका घ्याव्या लागतील.

सगळ्या पातळ्यांवर, आघाड्यांवर बरोबरी आहेच कुठे ? म्हणून मग जिहादींना पैसा, शस्त्रे, प्रशिक्षण पुरवणे किंवा अण्वस्त्रांच्या डरकाळ्या फोडणे याच मार्गांनी भारताला जरब बसवण्याचा प्रयत्न पाकिस्तानकडून होत असतो. भारताची राजनैतिक संस्कृती प्रत्युत्तरातूनही संयम दाखवणारी आहे हेही पाकिस्तानी लष्करशहांना पक्के ठाऊक असते. यातूनच मग अनेकदा १९७१ मधील मानहानीचे विस्मरण होते नि फजिती होते. ही फजिती ढाक्यात दिसली लोंगिवालामध्ये दिसली, कारगिलमध्ये दिसली नि हाजी पीरमध्येही दिसली. तरी बोध होत नाही, कारण तो करून घ्यायची संस्कृती नाही. पाकिस्तानी लष्करशहा हे त्या देशाचे सर्वात मोठे शत्रू आहेत. जोपर्यंत त्या देशावर लष्करशहांची पकड मौजूद आहे, तोवर त्या देशातील जनतेला स्थैर्य, शांतता, समृद्धी या मूल्यांची फळे चाखायला मिळणार नाहीत.

‘ऑपरेशन सिंदूर’च्या मध्यामातून भारताने त्या देशाला नऊ वर्षात तिसऱ्यांदा कुरापतखोरीपासून दूर राहण्याचा इशारा दिला आहे. शत्रूंच्या कोंडाळ्यात शांततेत राहायचे, तर युद्धासाठी सिद्ध असले पाहिजे या तत्त्वाची प्रचीती यातून पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या सरकारने आणून दिली. त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन. दहशतवादाचे दमन करण्याची ही शेवटची वेळ नसली, तरी प्रतिहल्ल्याची अचूकता आणि व्याप्ती पाहता येथून पुढे स्वतःचे किती नुकसान करून घ्यायचे हे पाकिस्ताननेच ठरवायचे आहे !

लेख

उदय कर्वे

वैयक्तिक लेखापरीक्षक

त वर कर विस्तारी अकायसक

umkarve@gmail.com

‘जीएसटी’चा ‘गव्बर सिंग टॅक्स’ होऊ नये!

जीएसटी म्हणजे गुड्स अँड सर्व्हिस् टॅक्स, जो फक्त वस्तू आणि सेवांच्या पुरवठ्यावर लागणे अपेक्षित आहे. अचल/ स्थावर मिळकतीच्या बाबतीत तो लागणे अपेक्षित नाही. सरकारकडून प्रसिद्ध होणारे जीएसटीच्या दरमहा संकलनाचे आकडे आपण वाचत असतो. अनेकदा ते वृद्धिंगत होणारेच असतात. आर्थिक प्रगतीमुळे लोकांची वाढणारी क्रयशक्ती, आणि त्यामुळे देशांतर्गत वाढणारे वस्तू व सेवांच्या खरेदीविक्रीचे व्यवहार, यांमुळे हे संकलन वाढत असते असा आपला समज असतो. ते एक कारण तर नक्कीच आहे. पण ते एकमेव कारण नाही.

जीएसटी संकलन वाढीची अन्य कारणे : (१) आधी करमाफ असलेल्या नवनवीन वस्तू आणि सेवा जीएसटी च्या कक्षेत आणणे, (२) ज्या बाबी मुळात वस्तू किंवा सेवा नाहीत त्यांनाही त्या वस्तू/सेवा आहेत असे ठरवणे, (३) ज्या व्यवहारांत द्विपक्षीय पुरवठा/विक्री नाही त्याही ती आहे असे ठरवणे, (४) कर आकारणीत टोकाचा मनमानीपणा, (५) अमान्य असलेल्या आकारणीविरुद्ध उद्योजकाने अपील करायचे ठरवले तरी त्यासाठी निर्धारित करच्या २० टक्के रक्कम भरावीच लागणे, (६) विक्रयाने वसूल केलेली जीएसटी भरला नाही /त्याचे अचूक विवरणपत्रक भरले नाही, तर त्याच्या खरेदीदारास टॅक्स क्रेडिट नाकारणे, (७) उद्योजकांची नोंदणी पूर्वलक्ष्यी प्रभावाने रद्द करणे व दरम्यानच्या काळात त्यांच्याकडून खरेदी केलेल्यांना टॅक्स क्रेडिट त्यांच्याकडून खरेदी केलेल्यांना टॅक्स क्रेडिट नाकारणे...

अशा अनेक बाबीसुद्धा या वाढीव करसंकलनासाठी कारणीभूत आहेत. खरे तर ही यादी आणखीही मोठी आहे.

या लेखात उल्लेख केलेले विविध उच्च न्यायालयांचे, अगदी अलीकडचे काही निकाल बघितले तरी, घटनात्मक दृष्ट्या अवैध ठरू शकणारी जीएसटी वसुली सुद्धा चालू आहे हे लक्षात येते. जीएसटी १ जुलै २०१७ पासून लागू झाला, त्यानंतर देशातील उच्च न्यायालये आणि सर्वोच्च न्यायालय यांनी मिळून जीएसटीबाबत शेकडो निकाल दिले. त्यांतील कित्येक निकाल करदाते व्यापारी/उद्योजक यांच्या बाजूने आहेत

विश्लेषण

सुमित पाकलवार

sspaklwar@gmail.com

‘करेगुट्टा’ मोहिमेची चर्चा का आहे ?
 गडचिरोलीपासून ५० किलोमीटरवरील छत्तीसगड-तेलंगणा सीमेवर ६० किलोमीटर पसरलेली करेगुट्टा पर्वतरांग नक्षलवाद्यांचे नंदनवन समजली जाते. अत्यंत प्रतिकूल नैसर्गिक परिस्थितीमुळे सुरक्षा यंत्रणेला येथे पोहोचणे आजपर्यंत शक्य झाले नव्हते. मात्र, २१ एप्रिल रोजी दहा हजारांहून अधिक जवानांनी या टेकडीला घेरण्यास सुरुवात केली. या टेकडीवर मोठ्या नक्षल नेत्यांसह जवळपास बटालियन क्र.१चे ७०० हून अधिक नक्षलवादी असल्याचा दावा पोलीस अधिकाऱ्यांनी केला होता. दहा दिवस येथे झालेल्या चकमकीतून तीन महिला नक्षलवाद्यांचे मृतदेह ताब्यात घेण्यात आले. यात तीन जवानही जखमी झाले. १ मे रोजी सुरक्षा जवानांनी या टेकडीचा ताबा घेत शिखरावर तिरंगा फडकवला. मात्र, एकाही मोठ्या नक्षल नेत्याला पकडण्यात किंवा ठार करण्यात जवानांना यश आले नाही.

नक्षलवाद्यांच्या बटालियन क्रमांक १ ची इतकी दहशत का ?
 मार्च २०२६ पर्यंत देशातून नक्षलवाद संपवू या गृहमंत्री अमित शहा यांच्या घोषणेच्या पार्श्वभूमीवर छत्तीसगडमध्ये नक्षलविरोधी अभियान अधिक गतिमान करण्यात आले आहे.

दोन वर्षांच्या काळात येथील चकमकीत ४०० हून अधिक नक्षलवादी ठार झाले. बस्तर भागात नक्षलवाद्यांचा अधिक प्रभाव असल्याने हा परिसर नक्षलमुक्त करणे हे सुरक्षा यंत्रणेसमोरील सर्वात मोठे आव्हान आहे. देशातील ‘मोस्ट वॉन्टेड’ नक्षलवादी माडवी हिडमा प्रमुख असलेल्या बटालियन क्रमांक १ ला संपविल्याशिवाय हे शक्य नाही. या बटालियनने २०१० पासून २०० हून अधिक सुरक्षा जवानांचा बळी घेतला आहे. सुकमा येथे झालेल्या ताडमेटला हल्ल्यात केंद्रीय राखीव पोलीस दलाच्या ७६ जवानांना जीव गमवावा लागला होता. हा हल्ल्याचे नेतृत्व माडवी हिडमा याने केले होते. करेगुट्टा टेकडीवर या बटालियनसह मोठे नक्षल नेते लपून असल्याच्या गुप्त माहितीनंतर सुरक्षा यंत्रणेने ही धाडसी मोहीम हाती घेतली.

नक्षलवादी का घाबरले ?
 गेल्या दोन वर्षात सुरक्षा यंत्रणेने केलेल्या कारवायांमध्ये नक्षलवाद्यांचे मोठे नुकसान झाले. नक्षलवाद्यांचा गड समजल्या जाणाऱ्या अबूजमाड परिसरातही जवानांनी बऱ्यापैकी नियंत्रण मिळवले आहे. आता करेगुट्टासारखा भाग आणि शिल्लक नेतृत्व गमावण्याची भीती नक्षलवाद्यांमध्ये दिसून येत आहे. त्यामुळेच या

अभियानादरम्यान त्यांनी तीन वेळा पत्रक काढून शांती प्रस्ताव पुढे केला. नक्षलवाद्यांच्या केंद्रीय समितीचा सदस्य आणि देशातील दुसऱ्या क्रमांकाचा नेता सोनू ऊर्फ भूपती यानेदेखील पत्रक काढून युद्धविरामाची विनंती केली. या दरम्यान, तेलंगणा आणि छत्तीसगडसह विविध राज्यांतील काही राजकीय नेते, साहित्यिक, विचारवंतानी तेलंगणाच्या मुख्यमंत्र्यांची भेट घेतली. राष्ट्रपतींना पत्र लिहून ही कारवाई थांबवण्याची विनंती केली. हा सगळा घटनाक्रम नक्षल चळवळीची झालेली पीछेहाट दर्शावणारा ठरला. सरकारने मात्र आधी आत्मसमर्पण मगच चर्चा ही भूमिका कायम ठेवल्याने शांती प्रस्तावावर कोणतीही चर्चा झाली नाही.

तेलंगणा आणि केंद्रात वाद का ?
 नक्षलवाद्यांबरोबर शांती प्रस्तावावर चर्चा करावी आणि नक्षतविरोधी कारवाई थांबवावी, यासाठी एका गटाने तेलंगणाचे मुख्यमंत्री रेवंत रेड्डी आणि माजी मुख्यमंत्री के. चंद्रशेखर राव यांची भेट घेतली. यानंतर रेवंत रेड्डी यांनी नक्षलवादाला आम्ही सामाजिक दृष्टिकोनातून बघतो, कायदा आणि सुव्यवस्थेचा प्रश्न मानत नाही. असे सांगून नक्षलवाद्यांच्या शांती प्रस्तावाला समर्थन दिले. माजी मुख्यमंत्री के. चंद्रशेखर राव यांनीही शांती प्रस्तावावर चर्चा

करावी, अशी मागणी केंद्राकडे केली. यामुळे छत्तीसगडमधील राजकीय नेत्यांनी तेलंगणाच्या हेतूवर संशय व्यक्त केला. यावर छत्तीसगडचे गृहमंत्री विजय वर्मा यांनी संविधानावर विश्वास नसलेल्या आणि बंदुकीच्या नळीतून सत्ता मिळविण्याचे स्वप्न पाहणाऱ्यांचे कुणी समर्थन कसे काय करू शकतात, असा प्रश्न उपस्थित केला. नक्षलवादाची सर्वाधिक झळ सोसणाऱ्या तेलंगणा आणि आंध्र प्रदेशातील नेत्यांना नक्षलवाद्यांचा इतका कडवळ्या का, असाही प्रश्न उपस्थित करण्यात आला.

या अभियानाचे फलित काय ?
 नक्षलवादविरोधातील आजपर्यंतचे सर्वात मोठे अभियान म्हणून करेगुट्टाच्या कारवाईकडे बघितले गेले. या ठिकाणी केंद्रीय समिती (सीसी) सदस्य पुल्लुरी प्रसाद राव ऊर्फ चंद्रण्णा, सुजाता, पीएलजीए प्रमुख बरसे देवा, दक्षिण बस्तरमधील कोंडार-नेन-चीफ माडवी हिडमा यासारखे मोठे नक्षल नेते होते, अशी चर्चा होती. मात्र, त्यांना पकडण्यात यश आले नाही. त्यामुळे अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत मोठा धोका पत्करून राबविण्यात आलेली ही मोहीम केवळ केंद्र सरकारला दाखविण्यासाठी होती की खरेच त्या ठिकाणी एवढ्या मोठ्या संख्येने नक्षलवादी उपस्थित होते, अशी चर्चा प्रशासनात आहे.

करावी, अशी मागणी केंद्राकडे केली. यामुळे छत्तीसगडमधील राजकीय नेत्यांनी तेलंगणाच्या हेतूवर संशय व्यक्त केला. यावर छत्तीसगडचे गृहमंत्री विजय वर्मा यांनी संविधानावर विश्वास नसलेल्या आणि बंदुकीच्या नळीतून सत्ता मिळविण्याचे स्वप्न पाहणाऱ्यांचे कुणी समर्थन कसे काय करू शकतात, असा प्रश्न उपस्थित केला. नक्षलवादाची सर्वाधिक झळ सोसणाऱ्या तेलंगणा आणि आंध्र प्रदेशातील नेत्यांना नक्षलवाद्यांचा इतका कडवळ्या का, असाही प्रश्न उपस्थित करण्यात आला.

या अभियानाचे फलित काय ?
 नक्षलवादविरोधातील आजपर्यंतचे सर्वात मोठे अभियान म्हणून करेगुट्टाच्या कारवाईकडे बघितले गेले. या ठिकाणी केंद्रीय समिती (सीसी) सदस्य पुल्लुरी प्रसाद राव ऊर्फ चंद्रण्णा, सुजाता, पीएलजीए प्रमुख बरसे देवा, दक्षिण बस्तरमधील कोंडार-नेन-चीफ माडवी हिडमा यासारखे मोठे नक्षल नेते होते, अशी चर्चा होती. मात्र, त्यांना पकडण्यात यश आले नाही. त्यामुळे अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत मोठा धोका पत्करून राबविण्यात आलेली ही मोहीम केवळ केंद्र सरकारला दाखविण्यासाठी होती की खरेच त्या ठिकाणी एवढ्या मोठ्या संख्येने नक्षलवादी उपस्थित होते, अशी चर्चा प्रशासनात आहे.

२०० पेक्षा अधिक नगरपालिका, दोन वगळता अन्य सर्व जिल्हा परिषदा, १००० च्या आसपास नगरपंचायतींमध्ये गेली तीन ते पाच वर्षे प्रशासकराज आहे. अर्थात या सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांवर मंत्रालयातील उच्चपदस्थांचे हस्ते-परहस्ते नियंत्रण असते. कोणाला कामे द्यायची, कोणाची निविदा स्वीकारायची हे फर्मान मंत्रालयातून येत असल्याची चर्चा असते. नोकरशाहीच्या हाती अधिक कार्याकडे पालिकांची सूत्रे राहिल्याबद्दल संबंधित खंडपीठाने तीव्र नापसंती व्यक्त केली. घटनेत केंद्र, राज्य व स्थानिक स्वराज्य संस्था अशी त्रिस्तरीय प्रणालीची तरतूद करण्यात आली आहे. यापैकी सर्वसामान्य लोकांशी थेट संबंध येतो अशा स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका तीन ते पाच-पाच वर्षे रखडतात ही गंभीरच बाब. राजकीय वातावरणाचा अंदाज घेता सुरुवातीच्या काळात सत्ताधऱ्यांनाच या निवडणुका नको होत्या. न्यायालयीन प्रक्रियेने सत्ताधऱ्यांचे फावलेच.

पण आता सर्वोच्च न्यायालयाने चार महिन्यांत निवडणुकीची सारी प्रक्रिया पूर्ण करण्याचा आदेश दिला आहे. परंतु सुमारे ३० ते ३५ हजार प्रभाग किंवा जिल्हा परिषदांच्या गटांसाठी एकदम निवडणुका घेणे राज्य निवडणूक आयोगाला शक्य आहे का ? त्यातच जुन ते सप्टेंबर या पावसाळ्याचा कालावधी. पावसाळ्यात शक्यतो निवडणुका घेऊ नयेत, असे निवडणूक आयोगाचे मार्गदर्शक तत्त्व आहे. हे लक्षात घेता चार महिन्यांत निवडणुकांची प्रक्रिया राबविणे राज्य निवडणूक आयोग सर्वोच्च न्यायालयात मुदत वाढवून घेण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. कारण दिवाळीनंतरच म्हणजे ऑक्टोबर-नोव्हेंबरमध्ये निवडणुका घेणे कधीही अधिक सोयीचे ठरेल.

	सेन्सेक्स: ८०,७४६.७८ निफ्टी: २४,४९४.४०
	तेल \$: ६२.५५ डॉलर ₹: ८४.८०
	₹: ८४.८० ₹: ८४.८०

राजकुमार दुबे यांना बीपीसीएलच्या विपणन संचालकपदाचा कार्यभार

मुंबई: भारत पेट्रोलियम कॉर्पोरेशन लिमिटेडने (बीपीसीएल) राजकुमार दुबे यांना कंपनीच्या संचालक (विपणन) पदाचा अतिरिक्त कार्यभार नुकताच सोपविला. सध्या ते कंपनीच्या संचालक (मानव संसाधन) पदावर कार्यरत आहेत.

व्यवसाय व मानव संसाधन विकास या क्षेत्रात ३५ वर्षांहून अधिक काळाचा प्रदीर्घ व यशस्वी अनुभव असलेल्या दुबे यांनी नायट अलाहाबाद येथून यांत्रिकी अभियांत्रिकीची पदवी आणि स्लोव्हेनिया येथून एमबीए पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले आहे.

आझाद इंजिनियरिंगच्या उत्पादन प्रकल्पाचे उद्घाटन

मुंबई: अभियांत्रिकी क्षेत्रात अप्रेसर आझाद इंजिनियरिंगने त्यांच्या नवीन उत्पादन प्रकल्पाच्या उद्घाटनाने आणखी एक उल्लेखनीय टप्पा गाठला आहे. जीई वर्नोन्काच्या स्टॅम पॉवर सर्व्हिसेस व्यवसाय विभागाच्या क्षमतेची बांधिलकी पूर्ण करण्यासाठी हैदराबादस्थित नाविन्यता केंद्रामध्ये या प्रकल्पाची रचना केली गेली आहे. ७६०० चौरस मीटरमध्ये पसरलेल्या या आधुनिक सुविधेचे उद्घाटन जीई वर्नोन्काच्या अधिकाऱ्यांच्या हस्ते आणि आझाद इंजिनअरिंगचे अध्यक्ष व मुख्याधिकारी राकेश चोपड़ा यांच्या उपस्थितीत झाले.

NOTICE Case No: MA/21/2024 Exh. No: 227
DEBT RECOVERY TRIBUNAL PUNE M/S. EISHA CONCORD REALTORS VS RELANCE COMMERCIAL FINANCE LIMITED (1) RELANCE COMMERCIAL FINANCE LIMITED AT THE RUBY 11TH FLOOR NORTH-WEST WING PLOT NO. 29 SENAPATI BAPAT MARG DADAR (WEST) MUMBAI (Suburban), MAHARASHTRA (2) IMIRAN MUNIR KHAN FORTUNE GARDEN F103 JASMINE KOPROLI PANVEL 410206 NAVI MUMBAI MAHARASHTRA-410206 (3) NEHA IMRAN KHAN FORTUNE GARDEN F103 JASMINE KOPROLI PANVEL 410206 NAVI MUMBAI, MAHARASHTRA-410206 WHEREAS the application has been made to this Tribunal. The copy of which is enclosed herewith. This is to give you notice, as to why relief asked for should not be granted. Take notice that the said application will be taken up for hearing by the Tribunal at 10.30 a.m. or at such time immediately thereafter according to the convenience of the Tribunal on 29/05/2025. 2. You are required to appear in person or by a Pleader/ Advocate duly instructed at the aforesaid time and file your reply, if any. 3. Take notice that in default of, your appearance on the day mentioned herein before, the proceeding will be heard and determined in your absence. Given under my hand and the seal of this Tribunal on this 19/03/2025 Note : Strike out whichever not applicable. DEBTS RECOVERY TRIBUNAL PUNE Unit no 307 to 319 3rd floor, Kakade Biz Icon Building, Shivaji Nagar, Pune 411005

महाराष्ट्र शासन उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२
Email ID : labour५.ield@mah.gov.in दूरध्वनी क्रमांक- ०२२-२२८५७९१७८
अतिरिक्त शुद्धिपत्रक
संदर्भ:- मुंबई भाजीपाला बाजार असंरक्षित कामगार मंडळ या माथाडी मंडळवर महाराष्ट्र माथाडी, हमाल आणि इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन आणि कल्याण नियमन) कायदा, १९६९ च्या कलम ६ अंतर्गत सदस्यांच्या नामनिर्देशनासाठी अर्ज मागवण्याबाबत दै. लोकसत्ता या दैनिकात २५.०४.२०२५ तारखेला प्रसिद्ध जाहिरात आणि सदर जाहिरातीबाबत दि. ०६.०५.२०२५ या तारखेला त्याच वृत्तपत्रात देण्यात आलेले शुद्धिपत्र.
उपरोक्त जाहिरात मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक ८६४/२०२५ आणि इतर प्रकरणांमध्ये दिलेल्या १७.०४.२०२५ आणि २३.०४.२०२५ च्या आदेशांस अनुसरून देण्यात आली होती. तसेच याबाबतचे शुद्धिपत्रक हे मा. उच्च न्यायालयाच्या दि. ०२.०५.२०२५ रोजीच्या आदेशास अनुसरून देण्यात आले होते.
आता या अतिरिक्त शुद्धिपत्रकाद्वारे संबंधित माथाडी मंडळ्यांना आदेशित करण्यात येते की, माथाडी मंडळवर नामनिर्देशनासाठी मंडळसप्त प्राप्त झालेले अर्ज न उघडता प्रधान सचिव, उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग, मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन यांच्याकडे पाठवावेत. तसेच जर असा कोणताही अर्ज उघडला गेला असेल तरी तो राज्य शासनाकडे पाठविण्यात यावा, मा. उच्च न्यायालयाचे दि. ०२.०५.२०२५ रोजीचे आदेश, शासनास दि. ०६.०५.२०२५ रोजी प्रत्यक्ष प्राप्त झाल्यामुळे व सदर आदेशात मा. उच्च न्यायालयाने नमूद केलेल्या निर्देशास अनुसरून सदरची सुधारणा करण्यात येत आहे.
उपरोक्त बदलाव्यतिरिक्त यापूर्वी दिलेल्या जाहिरातीमध्ये व शुद्धिपत्रकामध्ये कोणताही बदल नाही.
सही/- (स्वनिल कापडणीस) उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
डीजीआयपीआर-२०२५-२६/५४२

प्रारंभिक अस्थिरतेतून सावरून सेन्सेक्स-निफ्टीचे सकारात्मक वळण

लोकसत्ता व्यापार प्रतिनिधी

मुंबई: पाकिस्तान आणि पाकव्याप्त काश्मीरमधील दहशतवाद्यांच्या अड्ड्यांवर भारताने केलेल्या क्षेपणास्त्र हल्ल्यानंतर भांडवली बाजारात बुधवारच्या सत्रात सुरुवातीचा काही काळ अस्थिरतेचे वातावरण होते. मात्र दुपारच्या सत्रात बाजार सावरला आणि प्रमुख निर्देशांक सकारात्मक पातळीवर स्थिरावले.

दिवसभरातील चढ-उतारानंतर, सेन्सेक्स १०५.७९ अंशानी वधारून ८०,७४६.७८ पातळीवर बंद झाला. दिवसभरात त्याने

बाजारमंचाचे प्रतिबंधात्मक उपाय

पाकिस्तानवरील हल्ल्याच्या पार्श्वभूमीवर देशांतर्गत आघाडीवर प्रमुख बाजारमंच मुंबई शेअर बाजार

(बीएसई) आणि राष्ट्रीय शेअर बाजाराने (एनएसई), खबरदारीचे उपाय

महणून परदेशी वापरकर्त्यांना त्यांच्या संकेतस्थळावरील प्रवेश बंद केले आहेत. संभाव्य सायबर हल्ल्याच्या पार्श्वभूमीवर अशी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना केली असल्याचे 'बीएसई'च्या प्रवक्त्याने सांगितले.

पाकिस्तानी बाजारात पडझड

भारताच्या कारवाईचे पडसाद पाकिस्तान शेअर बाजारावर बुधवारी उमटले. तेथील गुंतवणूकदारांमध्ये यातून घबराटीचे वातावरण

निर्माण झाले.

परिणामी कराची स्टॉक एक्सचेंजचा निर्देशांक 'केएसई १००' हा ६,२७२

अंशानी म्हणजेच ६ टक्क्यांनी कोसळला. निर्देशांक तीव्र पडझडीने ९,०७,००७ अंशांपर्यंत खाली आल्यानंतर शेअर बाजारातील व्यवहार काही काळ थांबवण्यात आले होते. दिवसअखेर केएसई १०० निर्देशांक ३.१० टक्क्यांनी म्हणजेच २,२५१ अंशानी घसरून ९,१०,०४७ अंशांवर स्थिरावला.

वातावरण होते. मात्र त्याच वेळी, भारत-इंग्लंडमधील मुक्त व्यापार (एफटीए) करारामुळे गुंतवणूकदारांचा आशावाद वाढला, ज्यामुळे कापड, वाहने व वाहन पूरक उद्योग आणि माहिती-तंत्रज्ञान यासारख्या प्रमुख क्षेत्रांच्या समभागामध्ये वाढ झाली. जागतिक स्तरावर, अमेरिका आणि चीनने व्यापार वाटाघाटी पुन्हा सुरू करण्याची तयारी दर्शाविल्याने

सीमापार तणावाने रुपया घायाळ

लोकसत्ता व्यापार प्रतिनिधी	
मुंबई: सीमापार तणाव वाढल्याने रुपया अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेत ४५ पैशांनी घसरून ८४.८० पातळीवर बंद झाला. भारताने पाकिस्तान आणि पाकव्याप्त काश्मीरमधील दहशतवादी छाण्यांवर केलेल्या हल्ल्यांनंतर सीमापार तणाव वाढला असून, त्याचे देशांतर्गत चलन बाजारात अस्थिरतादर्शक परिणाम दिसून आले.	
परकीय चलन विनिमय बाजारात, रुपयाने ८४.६५ प्रति डॉलर पातळीवरून व्यवहाराला सुरुवात केली. दिवसभरातील सत्रात त्याने ८४.४७ चा उच्चांक आणि ८४.९३ रुपये प्रति डॉलर अशी नीचांकी पातळी गाठली होती. मंगळवारच्या सत्रात, अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेत ५ पैशांनी घसरून रुपया ८४.३५ पातळीवर स्थिरावला होता.	तसेच जागतिक भांडवली बाजारांतील सकारात्मकतेमुळे रुपया डॉलरच्या तुलनेत सावरले, अशी अपेक्षा आहे. परदेशी गुंतवणूकदारांचा निधी प्रवाह देखील रुपयाला आधार देत आहे. मात्र, भारत आणि पाकिस्तानमधील वाढता युद्धसदृश तणाव आणि खनिज तेलाच्या किमतीमधील तीव्र चढ-उताराच्या शक्यतेने रुपयात घसरण होण्याची शक्यता आहे, असे मिरॅ अँसेट शेअरखानचे संशोधन विश्लेषक अनुज चौधरी म्हणाले. अमेरिकी फेडरल रिझर्व्हकडून व्याजदर अपरिवर्तित राखले जाण्याची अपेक्षा आहे. रुपया येत्या काही सत्रात ८४.४० ते ८५.१० या श्रेणीत व्यापार करण्याची अपेक्षा आहे.
कमकुवत डॉलर आणि देशांतर्गत	

NOTICE Case No: MA/21/2024 Exh. No: 227	ऑर्ग्न क्र. आचएनसी-२६ [कंपनी (इन्कॉर्पोरेशन) नियम, २०१४च्या नियम ३० च्या अनुषंगाने] कंपनीचे नोंदणीकृत कार्यालय एका रज्यातून दुसऱ्या रज्यात बदलण्यासाठी वर्तमानपत्र प्रसिद्ध करावी लागणारी जाहिरात केंद्र सरकार (प्रदेशिक संचालक, कॉर्पोरेट व्यवहार मंत्रालय), पश्चिम प्रदेश यांच्यासमोर कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १३ च्या उप-कलम (४) आणि कंपनी (इन्कॉर्पोरेशन) नियम, २०१४ च्या नियम ३० च्या उप-नियम (५) च्या खंड (अ)च्या बाबतीत आणि अॅडव्हॉटॅटो ग्लोबल सर्व्हिसेस प्राय्व्हेट लिमिटेड यांच्या बाबतीत त्याचे नोंदणीकृत कार्यालय ४था मजला, युनिट ४०१, सिलायबल प्लाझा, लिबर्टी टॉवर, उणे वेलापुर रोड, ऐरोली, मुंबई शहर, नवी मुंबई, महाराष्ट्र- ४००००८ येथे आहे.
DEBT RECOVERY TRIBUNAL PUNE M/S. EISHA CONCORD REALTORS VS RELANCE COMMERCIAL FINANCE LIMITED (1) RELANCE COMMERCIAL FINANCE LIMITED AT THE RUBY 11TH FLOOR NORTH-WEST WING PLOT NO. 29 SENAPATI BAPAT MARG DADAR (WEST) MUMBAI (Suburban), MAHARASHTRA (2) IMIRAN MUNIR KHAN FORTUNE GARDEN F103 JASMINE KOPROLI PANVEL 410206 NAVI MUMBAI MAHARASHTRA-410206 (3) NEHA IMRAN KHAN FORTUNE GARDEN F103 JASMINE KOPROLI PANVEL 410206 NAVI MUMBAI, MAHARASHTRA-410206 WHEREAS the application has been made to this Tribunal. The copy of which is enclosed herewith. This is to give you notice, as to why relief asked for should not be granted. Take notice that the said application will be taken up for hearing by the Tribunal at 10.30 a.m. or at such time immediately thereafter according to the convenience of the Tribunal on 29/05/2025. 2. You are required to appear in person or by a Pleader/ Advocate duly instructed at the aforesaid time and file your reply, if any. 3. Take notice that in default of, your appearance on the day mentioned herein before, the proceeding will be heard and determined in your absence. Given under my hand and the seal of this Tribunal on this 19/03/2025 Note : Strike out whichever not applicable. DEBTS RECOVERY TRIBUNAL PUNE Unit no 307 to 319 3rd floor, Kakade Biz Icon Building, Shivaji Nagar, Pune 411005	सूचना याद्वारे सर्वसामान्य जनतेला देण्यात येत आहे की, कंपनी कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १३ अंतर्गत केंद्र सरकारकडे अर्ज करण्याचा प्रस्ताव देवते आहे, दि. १६ एप्रिल २०२५ रोजी झालेल्या विशेष सर्वसाधारण सभेत मंजूर झालेल्या विशेष उदाघाच्या अनुषंगाने कंपनीच्या मेमोरेंडम ऑफ असोसिएशनमध्ये बदल करण्याची पुढी मिळविण्यासाठी, जेणेकरून कंपनीला तिचे नोंदणीकृत कार्यालय मुंबई येथील कंपनी रजिस्ट्रारच्या अधिकाऱ्यावरील महाराष्ट्र रज्यातून चेन्नई येथील कंपनी रजिस्ट्रारच्या अधिकाऱ्यावरील तामिळनाडू रज्यात स्थलांतरित करता येईल. कंपनीच्या नोंदणीकृत कार्यालयातील प्रस्तावित बदलामुळे ज्या व्यक्तीचे हित प्रभावित होण्याची शक्यता आहे, त्यांनी गुंतवणूकदार तक्रार फॉर्म दाखल करून एमसीए-२१ पॉर्टल (www.mca.gov.in) यावर आपले आक्षेप वितरित करवते किंवा नोंदणीकृत पोस्टाने पाठवावेत, ज्यामध्ये त्यांच्या हिताचे स्वरूप आणि विरोधाचे कारण स्पष्ट करणारे प्रस्तावित प्रादेशिक संचालकांना सदर या सूचनेचे प्रकाशन झाल्यापासून चौदा दिवसांच्या आत पश्चिम विभाग एक्स्टरेड ५ वा मजला, १०० मरीन ड्रायव्ह, मुंबई-४००००२, महाराष्ट्र या पत्त्यावर प्रादेशिक संचालकांना सादर करावे आणि त्याची प्रत अर्जदार कंपनीच्या वर नमूद केलेल्या पत्त्यावर नोंदणीकृत कार्यालयात पाठवावी. अर्जदाराच्या वतीने आणि त्यांच्याकरीत अॅडव्हॉटॅटो ग्लोबल सर्व्हिसेस प्राय्व्हेट लिमिटेड सन्धान पतिलकर सागरावजन संचालक दिवीनांक: ०८.०५.२०२५ ठिकाण: चेन्नई बीआयएन: ०८३९६५४६

महाराष्ट्र शासन उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२
Email ID : labour५.ield@mah.gov.in दूरध्वनी क्रमांक- ०२२-२२८५७९१७८
अतिरिक्त शुद्धिपत्रक
संदर्भ:- मुंबई भाजीपाला बाजार असंरक्षित कामगार मंडळ या माथाडी मंडळवर महाराष्ट्र माथाडी, हमाल आणि इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन आणि कल्याण नियमन) कायदा, १९६९ च्या कलम ६ अंतर्गत सदस्यांच्या नामनिर्देशनासाठी अर्ज मागवण्याबाबत दै. लोकसत्ता या दैनिकात २५.०४.२०२५ तारखेला प्रसिद्ध जाहिरात आणि सदर जाहिरातीबाबत दि. ०६.०५.२०२५ या तारखेला त्याच वृत्तपत्रात देण्यात आलेले शुद्धिपत्र.
उपरोक्त जाहिरात मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक ८६४/२०२५ आणि इतर प्रकरणांमध्ये दिलेल्या १७.०४.२०२५ आणि २३.०४.२०२५ च्या आदेशांस अनुसरून देण्यात आली होती. तसेच याबाबतचे शुद्धिपत्रक हे मा. उच्च न्यायालयाच्या दि. ०२.०५.२०२५ रोजीच्या आदेशास अनुसरून देण्यात आले होते.
आता या अतिरिक्त शुद्धिपत्रकाद्वारे संबंधित माथाडी मंडळ्यांना आदेशित करण्यात येते की, माथाडी मंडळवर नामनिर्देशनासाठी मंडळसप्त प्राप्त झालेले अर्ज न उघडता प्रधान सचिव, उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग, मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन यांच्याकडे पाठवावेत. तसेच जर असा कोणताही अर्ज उघडला गेला असेल तरी तो राज्य शासनाकडे पाठविण्यात यावा, मा. उच्च न्यायालयाचे दि. ०२.०५.२०२५ रोजीचे आदेश, शासनास दि. ०६.०५.२०२५ रोजी प्रत्यक्ष प्राप्त झाल्यामुळे व सदर आदेशात मा. उच्च न्यायालयाने नमूद केलेल्या निर्देशास अनुसरून सदरची सुधारणा करण्यात येत आहे.
उपरोक्त बदलाव्यतिरिक्त यापूर्वी दिलेल्या जाहिरातीमध्ये व शुद्धिपत्रकामध्ये कोणताही बदल नाही.
सही/- (स्वनिल कापडणीस) उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
डीजीआयपीआर-२०२५-२६/५४२

तून सावरून

सकारात्मक वळण

क उपाय

वर देशांतर्गत
र बाजार
(बीएसई)
आणि
राष्ट्रीय
शेअर
बाजाराने
(एनएसई),
खबरदारीचे
उपाय

त. संभाव्य
प्रतिबंधात्मक
च्या

पाकिस्तानी बाजारात पडझड

भारताच्या कारवाईचे पडसाद पाकिस्तान शेअर बाजारावर बुधवारी उमटले. तेथील गुंतवणूकदारांमध्ये यातून घबराटीचे वातावरण निर्माण झाले. परिणामी कराची स्टॉक एक्सचेंजचा निर्देशांक 'केएसई १००' हा ६,२७२ अंशानी म्हणजेच ६ टक्क्यांनी कोसळला. निर्देशांक तीव्र पडझडीने ९,०७,००७ अंशांपर्यंत खाली आल्यानंतर शेअर बाजारातील व्यवहार काही काळ थांबवण्यात आले होते. दिवसअखेर केएसई १०० निर्देशांक ३.१० टक्क्यांनी म्हणजेच २,२५१ अंशानी घसरून ९,१०,०४७ अंशांवर स्थिरावला.

जागतिक बाजारात उत्साहाचे वातावरण होते. दरम्यान, चीनच्या अलीकडील व्याजदर कपातीमुळे आशियाई बाजारातही सकारात्मक वातावरण निर्माण झाले आहे. बाजाराचे लक्ष आता अमेरिकी फेडरल रिझर्व्हच्या बैठकीकडे लागले आहे, जरी व्याजदर कपात अशक्य वाटत असली तरी, गुंतवणूकदार बाकाईने लक्ष ठेवून आहेत, असे निरीक्षण जिओजित

इन्व्हेस्टमेंट्सचे संशोधन प्रमुख विनोद नावर यांनी नोंदवले.

भारत आणि इंग्लंडने मंगळवारी ऐतिहासिक मुक्त व्यापार करारवर स्वाक्षरी केली, ज्यामुळे ९९ टक्के भारतीय निर्यातीवरील कर कमी होतील आणि ब्रिटिश कंपन्यांना भारतात व्हिस्की, कार आणि इतर उत्पादने निर्यात करणे सोपे होईल आणि एकूण व्यापारी बाजाराला चालना मिळेल.

ब्रिटनस

हिरे-चांदीची

पीटीआय, नवी दिल्ली

ब्रिटनशी झालेल्या मुक्त व्यापार करारांतर्गत (एफटीए) भारताकडून हिरे, चांदी, स्मार्टफोन आणि ऑप्टिकल फायबरसारख्या अनेक औद्योगिक वस्तूंचा ब्रिटनच्या व्यवसायांना शुल्कात कोटालाही नसत नाही. याशिवाय आयातीसाठीचा कोटा फक्त काही हजारांवर मर्यादित आहे. प्लास्टिक हिरे, चांदी, बेस स्टेशन, स्मार्टफोन टेलिव्हिजन कॅमेरा ट्यूब, ऑप्टिकल फायबर, ऑप्टिकल फायबर बंडल आणि केबल्स

कर्जदात्या बँकांचा

भूषण स्टीलसंबंधाने निर्णय लवकरच

लोकसत्ता व्यापार प्रतिनिधी

तिमाहीत नपयात ५१ टक्के वाढ

मुंबई: भूषण स्टील अँड पॉवर लिमिटेडची दिवाळखोरी प्रक्रियेद्वारे जेएसडब्ल्यू स्टीलला झालेली विक्री रद्दबातल करण्याच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचा आढावा घेण्यासह, विविध पर्यायांवर कर्जदात्या बँकांकडून येत्या काही दिवसांत निर्णय घेतला जाईल, असे पंजाब नॅशनल बँकेचे (पीएनबी) व्यवस्थापकीय संचालक आणि मुख्याधिकारी अशोक चंद्रा यांनी बुधवारी सांगितले.

पीएनबीच्या नेतृत्वाखालील

जानेवारी-मार्च २०२५ तिमाहीत पीएनबीचा नफा ५१ टक्क्यांनी वाढून ४,५६७ कोटी रुपयांवर पोहोचला. गेल्या वर्षी याच तिमाहीत बँकेचा नफा ३,०१९ कोटी रुपये होता. बँकेचे निव्वळ व्याज उत्पन्न देखील ३ टक्के वाढून १०,७५७ कोटी रुपये झाले. तर गेल्या वर्षी हा आकडा १०,३६३ कोटी रुपये होता. बँकेने भागधारकांना १४४ टक्के लाभांश देण्याची शिफारस केली आहे. म्हणजेच २ रुपये दर्शनी मूल्य असलेल्या प्रत्येक समभागासाठी २.९० रुपये लाभांश दिला जाणार आहे.

कर्जदारांच्या एका गटाने ४७,२०४ कोटी रुपयांच्या परतफेड न झालेल्या कर्जासंबंधाने भूषण स्टीलला दिवाळखोरी प्रक्रियेत ओढले होते. २६ जुलै २०१७ रोजी सुरू झालेल्या या निराकरण प्रक्रियेत

भूषण स्टीलच्या संपादनासाठी जेएसडब्ल्यू स्टील यशस्वी बोलीदार ठरली आणि त्या मोबदल्यात १९,७०० कोटी रुपये देण्याचा तिचा प्रस्ताव मंजूरही झाला होता.

महाराष्ट्र शासन उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२
Email ID : labour५.ield@mah.gov.in दूरध्वनी क्रमांक- ०२२-२२८५७९१७८
अतिरिक्त शुद्धिपत्रक
संदर्भ:- किरणा बाजार व दुकाने मंडळ मुंबई या माथाडी मंडळवर महाराष्ट्र माथाडी, हमाल आणि इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन आणि कल्याण नियमन) कायदा, १९६९ च्या कलम ६ अंतर्गत सदस्यांच्या नामनिर्देशनासाठी अर्ज मागवण्याबाबत दै. लोकसत्ता या दैनिकात २५.०४.२०२५ तारखेला प्रसिद्ध जाहिरात आणि सदर जाहिरातीबाबत दि. ०६.०५.२०२५ या तारखेला त्याच वृत्तपत्रात देण्यात आलेले शुद्धिपत्र.
उपरोक्त जाहिरात मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक ८६४/२०२५ आणि इतर प्रकरणांमध्ये दिलेल्या १७.०४.२०२५ आणि २३.०४.२०२५ च्या आदेशांस अनुसरून देण्यात आली होती. तसेच याबाबतचे शुद्धिपत्रक हे मा. उच्च न्यायालयाच्या दि. ०२.०५.२०२५ रोजीच्या आदेशास अनुसरून देण्यात आले होते.
आता या अतिरिक्त शुद्धिपत्रकाद्वारे संबंधित माथाडी मंडळ्यांना आदेशित करण्यात येते की, माथाडी मंडळवर नामनिर्देशनासाठी मंडळसप्त प्राप्त झालेले अर्ज न उघडता प्रधान सचिव, उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग, मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन यांच्याकडे पाठवावेत. तसेच जर असा कोणताही अर्ज उघडला गेला असेल तरी तो राज्य शासनाकडे पाठविण्यात यावा, मा. उच्च न्यायालयाचे दि. ०२.०५.२०२५ रोजीचे आदेश, शासनास दि. ०६.०५.२०२५ रोजी प्रत्यक्ष प्राप्त झाल्यामुळे व सदर आदेशात मा. उच्च न्यायालयाने नमूद केलेल्या निर्देशास अनुसरून सदरची सुधारणा करण्यात येत आहे.
उपरोक्त बदलाव्यतिरिक्त यापूर्वी दिलेल्या जाहिरातीमध्ये व शुद्धिपत्रकामध्ये कोणताही बदल नाही.
सही/- (स्वनिल कापडणीस) उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
डीजीआयपीआर-२०२५-२६/५४२

महाराष्ट्र शासन उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२
Email ID : labour५.ield@mah.gov.in दूरध्वनी क्रमांक- ०२२-२२८५७९१७८
अतिरिक्त शुद्धिपत्रक
संदर्भ:- धातू आणि कागद बाजार व दुकाने माथाडी कामगार मंडळ या माथाडी मंडळवर महाराष्ट्र माथाडी, हमाल आणि इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन आणि कल्याण नियमन) कायदा, १९६९ च्या कलम ६ अंतर्गत सदस्यांच्या नामनिर्देशनासाठी अर्ज मागवण्याबाबत दै. लोकसत्ता या दैनिकात २५.०४.२०२५ तारखेला प्रसिद्ध जाहिरात आणि सदर जाहिरातीबाबत दि. ०६.०५.२०२५ या तारखेला त्याच वृत्तपत्रात देण्यात आलेले शुद्धिपत्र.
उपरोक्त जाहिरात मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक ८६४/२०२५ आणि इतर प्रकरणांमध्ये दिलेल्या १७.०४.२०२५ आणि २३.०४.२०२५ च्या आदेशांस अनुसरून देण्यात आली होती. तसेच याबाबतचे शुद्धिपत्रक हे मा. उच्च न्यायालयाच्या दि. ०२.०५.२०२५ रोजीच्या आदेशास अनुसरून देण्यात आले होते.
आता या अतिरिक्त शुद्धिपत्रकाद्वारे संबंधित माथाडी मंडळ्यांना आदेशित करण्यात येते की, माथाडी मंडळवर नामनिर्देशनासाठी मंडळसप्त प्राप्त झालेले अर्ज न उघडता प्रधान सचिव, उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग, मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन यांच्याकडे पाठवावेत. तसेच जर असा कोणताही अर्ज उघडला गेला असेल तरी तो राज्य शासनाकडे पाठविण्यात यावा, मा. उच्च न्यायालयाचे दि. ०२.०५.२०२५ रोजीचे आदेश, शासनास दि. ०६.०५.२०२५ रोजी प्रत्यक्ष प्राप्त झाल्यामुळे व सदर आदेशात मा. उच्च न्यायालयाने नमूद केलेल्या निर्देशास अनुसरून सदरची सुधारणा करण्यात येत आहे.
उपरोक्त बदलाव्यतिरिक्त यापूर्वी दिलेल्या जाहिरातीमध्ये व शुद्धिपत्रकामध्ये कोणताही बदल नाही.
सही/- (स्वनिल कापडणीस) उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
डीजीआयपीआर-२०२५-२६/५४२

ब्रिटनशी व्यापार करारानंतरही हिरे-चांदीची शुल्क-कपातीविना निर्यात

आय, नवी दिल्ली

शी झालेल्या मुक्त व्यापार करारांतर्गत (एफटीए) भारताकडून हिरे, चांदी, स्मार्टफोन आणि ऑप्टिकल फायबरसारख्या अनेक

वस्तूद्योगाची स्पर्धात्मकता वाढणार!

भारत-ब्रिटन मुक्त व्यापार करारांतर्गत वस्त्र, कपडे आणि वामझाशीसंबंधित भारतीय वस्तूवरील आयात शुल्क हटवल्याने बांगलादेश आणि व्हिएतनामसारख्या देशांविरुद्ध ब्रिटनच्या बाजारपेठेत स्पर्धात्मकता वाढेल, असे निर्यातदारांचे म्हणणे आहे. व्यापार कराराने भारतीय वस्तूच्या विस्तृत श्रेणीवरील शुल्क काढून टाकले किंवा लक्षणीयरीत्या कमी केले आहे, ज्यामुळे देशांतर्गत निर्यातदारांना जगातील सर्वात समृद्ध बाजारपेठेमध्ये प्राधान्याने प्रवेश मिळेल. शुल्क हटवल्याने बांगलादेश आणि व्हिएतनामसारख्या देशांविरुद्ध भारताची स्पर्धात्मकता वाढेल, असे फेडरेशन ऑफ इंडियन एक्सपोर्ट ऑर्गनायझेशन्सचे अध्यक्ष एस. सी. रहन म्हणाले.

व्यापार करारानंतरही शुल्क-कपातीविना निर्यात

वस्त्रोद्योगाची स्पर्धात्मकता वाढणार!

भारत-ब्रिटन मुक्त व्यापार करारांतर्गत वस्त्र, कपडे आणि चामड्याशी संबंधित भारतीय वस्तूंवरील आयात शुल्क हटवल्याने बांगलादेश आणि व्हिएतनामसारख्या देशांविरुद्ध बाजारपेठेत स्पर्धात्मकता वाढेल, असे निर्यातदारांचे म्हणणे आहे. व्यापार कराराने भारतीय वस्तूंच्या विस्तृत श्रेणीवरील शुल्क काढून टाकले किंवा लक्षणीयरीत्या कमी केले आहे, ज्यामुळे देशांतर्गत निर्यातदारांना जगातील सर्वात समृद्ध बाजारपेठेमध्ये प्रधान्याने प्रवेश मिळेल. शुल्क हटवल्याने बांगलादेश आणि व्हिएतनामसारख्या देशांविरुद्ध भारताची स्पर्धात्मकता वाढेल, असे फेडरेशन ऑफ इंडियन एक्सपोर्ट ऑर्गनायझेशन्सचे अध्यक्ष एस. सी. रलहन म्हणाले.

यासारख्या संवेदनशील औद्योगिक वस्तूंचा 'पफ्टीए'तून वगळलेल्या यादीत ठेवण्यात आले आहे. भारताकडून ब्रिटनला या वस्तूंचा कोणतेही आयात शुल्क लाभ दिले जात नाहीत.

जागतिक स्तरावर चौथ्या क्रमांकाचा सर्वात मोठा वाहन उत्पादक देश म्हणून, भारताकडे बघितले जाते. वाहनांसंबंधित उत्पादनांची परिस्थिती आणि मूल्ये साखळी निर्माण करण्याचे पुरेसे सामर्थ्य भारताकडे आहे. असे असूनही जागतिक स्तरावर वाहन बाजारपेठेत भारताचा वाटा कमी आहे. मात्र या क्षेत्रात विस्तारासाठी

मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.

भारत आणि ब्रिटनने मंगळवारी एक ऐतिहासिक मुक्त व्यापार करार केला, जो ९९ टक्के भारतीय निर्यातीवरील शुल्क कमी करेल आणि ब्रिटिश कंपन्यांना व्हिस्की, कार आणि इतर उत्पादने भारतात निर्यात करणे सोपे होईल. तसेच दोन्ही देशांदरम्यान एकूण व्यापार वाढवेल. वर्ष २०३० पर्यंत व्यापार सध्याच्या ६० अब्ज डॉलर्सवरून दुप्पट करण्याचे उद्दिष्ट आहे. दोन्ही बाजूंनी कोट्याअंतर्गत ऑटोमोटिव्ह आयात शुल्कांविना कपातीमुळे, टाटा-जेएलआर सारख्या कंपन्यांना फायदा होईल.

LTIMindtree
एलटीआयमाइंडट्री लिमिटेड
सोआयएन: L72900MH1996PLC1040693
नोंदणीकृत कार्यालय: एल अँड टी हाऊस, बॅंगलॉ इस्टेट, मुंबई-४०० ००१, भारत
द. क्र.: +९१ २२ ६७७६ ६७७६; **फॅक्स क्र.:** +९१ २२ ४३१३ ०९७७
ई-मेल: investor@ltimindtree.com; **संकेतस्थळ:** www.ltimindtree.com

२९ व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेची सूचना
आणि ई-मतदानाची माहिती

याद्वारे सूचना देण्यात येते की, एलटीआयमाइंडट्री लिमिटेडची **एकोणतीसावी (२९ वी)** वार्षिक सर्वसाधारण सभा **शुक्रवार, ३० मे, २०२४ रोजी दुपारी ३:०० वाजता** (भा.प्र.दे.), कंपनी कायदा, २०१३ ("कायदा") अंतर्गत निर्मित नियमांसहवाचीच आणि कॉर्पोरेट व्यवहार प्रथांनुसार सार्वत्रिक विषयावर वितरित ओपेनरच्या परिपत्रकासहवाचित १९ सप्टेंबर, २०२४ दिनांकित सर्वसाधारण परिपत्रक क्र. ०९/२०२४ ("एमसीए परिपत्रक") आणि या विषयावर सेबीद्वारे वितरित ओपेनरच्या परिपत्रकासहवाचित ०३ ऑक्टोबर, २०२४ दिनांकित सेबी परिपत्रक क्र. SEBI/HO/CFD/CFD-PoD-2/PICIR/2014/133 सहावाचिच सेबी (सुविधेबद्ध बंधन आणि प्रकटन आवश्यकता) विषयाने, २०१५ ("सेबी सुविधेबद्धता विनियम") च्या प्रयोग्य तरतुदींच्या अनुगुणानेच, कंपनीच्या २९व्या एजीएम सूचनेमध्ये ("एजीएम सूचना") नमूद कामकाजाच्या निष्पादनासाठी व्हीडीओ कॉन्फरन्स (व्हीसी)/अन्य ऑडियो व्हीडिओकॉन्फ (ओएचवीसी) साधनांद्वारे संपन्न होईल.

एजीएम सूचना आणि वितरित वर्ष-२५ च्या एकत्रीकृत वार्षिक अहवालाचा बटवडा पूर्ण झाला: एमसीए परिपत्रक आणि सेबी परिपत्रकांच्या अनुगुणानेच, ज्या समासदांनी कंपनी/डिवायिजेंट पार्यटोर्सीपंदस आणि/किंवा कंपनीच्या निबंधक आणि भाग हस्तांतर इंडिया म्हणजे मेसर्स पार्यटोर्सीपंदस आणि/किंवा प्रग्रांटेड लिमिटेड (पूर्वीची लिंक इन्स्टांटर इंडिया प्रग्रांटेड लिमिटेड) यांच्याकडून ई-मेल आयडी नोंदविले आहेत त्यांना कंपनीद्वारे एजीएम सूचना आणि वितरित वर्ष-२५ चा एकत्रीकृत वार्षिक अहवाल, बुधवार, ७ मे, २०२४ रोजी ई-मेलद्वारे पाठविल्यात आता आहे.

या भागावर्षातील त्यांचा झील प्ला नोंदणीकृत केलेला नाला, ज्यांना कंपनीने एजीएम वार्षिक अहवालाची अचूक वेबसईट असलेली परंने देखील पाववली आहेत.

एजीएम सूचना आणि एकत्रीकृत वार्षिक अहवाल कंपनीच्या संकेतस्थळ: <https://www.ltimindtree.com/investors/> वर स्टॉक एक्चेंजसोबतच्या म्हणजे बीएसई लिमिटेडच्या: <https://www.bseindia.com/> आणि नॅशनल स्टॉक एक्चेंज ऑफ इंडिया लिमिटेडच्या संकेतस्थळ: <https://www.nseindia.com/> वर आणि नॅशनल रिक्विजिट डीपॉजिटरी लिमिटेडच्या ("एनएसडीएल") संकेतस्थळ: <https://evoting.nsdl.com/> वरही उपलब्ध आहे.

पर्याय म्हणून, सस्पेस आर्थिक वर्ष-२५ साठी एकात्मिक वार्षिक अहवाल आणि एजीएम सूचना पाहण्यासाठी वरील वयुआर कोड देखील स्कॅन करू शकता.

दहाव्याजेने निरीक्षण: एजीएम सूचनेच्या संपादनीत सर्व दस्तावेज रिमोट ई-व्होटिंग दरम्यान आणि २९ व्या एजीएम दरम्यान <https://www.evoting.nsdl.com> येथील एनएसडीएल मंचावर जाऊन समासदांच्या निरीक्षणासाठी उपलब्ध असतील.

ई-व्होटिंग: कंपनी (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) अधिनियम, २०१४ च्या नियम २० सहावाचिच कायद्याच्या येथेन १०८ च्या तरतुदी, आणि सुविधेबद्धता विनियमाच्या विनियम ४४ व इन्स्टीट्यूट ऑफ कंपनी सेक्रेटरीज ऑफ इंडियाद्वारे वितरित सर्वसाधारण सभेसाठी सेक्रेटरीजच्या स्टॅम्ड-२२ अन्वयात, समासदांना एनएसडीएलद्वारे पुरविण्यात येणाऱ्या इलेक्ट्रॉनिक मतदान प्रणालीचा ("व्होटिंग") वापर करणे आणि एजीएम सूचनेमध्ये नमूद सर्व ठरावावर त्यांचे मतदान करण्यासाठी सुविधा पुरविल्यात आली आहे.

एजीएमसाठी आणि एजीएम दरम्यान रिमोट ई-व्होटिंगसाठी सदसिरण सूचना एजीएम बोलावण्याच्या सूचनेच्या "नोटिस" विभागात दिल्या आहेत. सविस्तर विनंती आहे की त्यांनी खालील मुद्यांवर लक्ष घ्यावे:

- कंपनीच्या रजिस्ट्रारमध्ये किंवा डीपॉजिटरीरजद्वारे परस्परित् लामधारक मालकांच्या रजिस्ट्रारमध्ये **शुक्रवार, २३ मे, २०२४ ("कट-ऑफ दिनांक")** रोजी त्यांचे नाव अनिलेखीत आहे, ते रिमोट ई-व्होटिंगद्वारे किंवा एजीएम दरम्यान ई-व्होटिंगद्वारे त्यांचे मतदान करण्यासाठी पात्र राहतील.
- समासदांच्या मतदान अधिकार कट-ऑफ दिनांक रोजी कंपनीच्या एकूण संपूर्ण भरणा झालेल्या भाग मॉडेलानेतील त्यांच्या शेअर धारण्याच्या प्रमाणांमध्ये असेल.
- समासदांच्या मतदान अधिकार कट-ऑफ दिनांक म्हणजे ते सर्व बद्दलता येणार नाही. समासद मतदानाचा केवळ एक पर्याय स्वीकारू शकतील म्हणजे रिमोट ई-व्होटिंग दरम्यान २९ व्या एजीएममध्ये ई-व्होटिंगच्या प्रणालीत. समासदांनी दोन्ही पध्दतींना मतदान केल्या, रिमोट ई-व्होटिंगद्वारे केलेले मतदान ग्रहण मानण्यात येईल.
- रिमोट ई-व्होटिंगची सुविधा पुढील कालावधीत उपलब्ध असेल.

रिमोट ई-मतदान सुरु होण्याची तारीख आणि वेळ	सोमवार, २६ मे २०२४ रोजी स. ९:०० (भा.प्र.) (सर्वर टाईम)
रिमोट ई-मतदान समाप्त होण्याची तारीख आणि वेळ	गुरुवार, २९ मे, २०२४ रोजी सायं. ५:०० वा. (भा.प्र.) (सर्वर टाईम)

त्यानंतर, रिमोट ई-व्होटिंग मॉडेल एनएसडीएलकडून निष्क्रिय करण्यात येईल, एजीएम दरम्यान मतदान करण्याची परवानगी देण्यात येणार नाही.

- या समासदांनी त्यांचा मतदानाचा अधिकार रिमोट ई-व्होटिंगद्वारे बजावला आहे त्यांना एजीएममध्ये उपस्थित राहता येईल परंतु पुन्हा मतदान करण्यासाठी ते पात्र नसतील.
- कोणतीही व्यक्ती एजीएम सूचना आणि वितरित वर्ष-२५ च्या एकत्रीकृत वार्षिक अहवाल पाहिल्यानंतर समासद झाली आहे आणि कट-ऑफ लावलेला समाप्त धारण करित असेल, त्यांनी एजीएममध्ये उपस्थित राहण्यासाठी या एजीएम-ई-मतदानासाठी युजर आयडी आणि पासवर्ड कार्यवाहकता आणि/किंवा ई-मेल आयडी नोंदविल्यात एजीएम सूचनेमधील परिशिष्ट मध्ये नमूद प्रक्रिया पाहवी. समासद रिमोट ई-व्होटिंगसाठी एनएसडीएलसोबत ओपेनर नोंदीकृत असल्यास, मतदान करण्यासाठी तो/ती विद्यमान ओपेनरसोबत वापर करू शकते.

अभिलेखन दिनांक आणि लाभांश: संचालक मंडळाने त्यांच्या २३ एप्रिल, २०२४ रोजी एजीएम सभेमध्ये या. क्र. १/- दर्शनिमूल्यांच्या प्रत्येक समासदा या. क्र. ४५/- च्या अंतिम लाभांशाची शिफारस केली आहे. २९ व्या एजीएममध्ये मंजूर झाल्यास, अंतिम लाभांश अदा करण्याच्या कारणासाठी **अभिलेखन दिनांक शुक्रवार, २३ मे २०२४** निश्चित करण्यात आला आहे. दिलेल्या लाभांशावरील टीडीएस संबंधीत सूचनांसाठी, समासदांनी एजीएम सूचनेचे परिशिष्ट पाहावे.

निरीक्षणा: कंपनीने रिमोट ई-व्होटिंग तसेच एजीएममध्ये ई-व्होटिंग प्रक्रियेच्या निष्पन्न आणि पारदर्शक पध्दतीने निरीक्षणाला, निरीक्षक म्हणून श्रीमती कृपा जोशीवर, प्रॅक्टिसींग कंपनी सेक्रेटरी (आयएसएसआय मेमबॅरशिप ऑफ १९९११४ आणि सीओपी क्र. १५२६३) यांनी निवृत्ती केली आहे. सेबीने त्यांच्या ७ मे, २०२४ दिनांकित मास्टर सुल्लेख क्र. SEBI/HO/MRSD/POD-1/PICIR/2024/37 अन्वये, १ एप्रिल, २०२४ पासून अनिवार्य केले आहे की, यांनी मौखिक प्रश्नांमध्ये प्रतिप्रती धारण केल्या आहेत अशा प्रतिप्रती धारकांना केवळ इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे लाभांश अदा करावा. सव अदमाशी केवळ शेअरधारकांनी त्यांचा पॅन, संपर्क तपशील ("मि) आणि मोबाईल क्रमांकावर टपाल पाठवा, बँक खात्याचा पर्यायी आणि नमुना रक्कशी ("केयसीटी") सादर केल्यानंतरच करण्यात येईल.

या समासदांनी व्हीडी-ई-मेल येथे आणि किंवा बँक खात्याचा तपशील नोंद / अद्यावत केलेला नाही त्यांनी कृपया तो जसे प्रकरण असेल त्यानुसार, खालील विधेधारेचे अनुसरण करून कंपनी/डीपॉजिटरीरजच्या अभिलेखामध्ये नोंद / अद्यावत करावेत.

डीनॅट प्रारूपामध्ये शेअर्स धारण केलेले समासद	त्यांच्या संस्थेची डीपॉजिटरी लिमिटेड (व्हीडी) मार्फत
भौतिक प्रारूपामध्ये शेअर्स धारण केलेले समासद	कंपनीच्या आरटीए मार्फत

ई-व्होटिंग संबंधीत कोणत्याही विचारणांसाठी, समासदांनी www.evoting.nsdl.com च्या डाऊनलोड सेक्शनवर उपलब्ध प्रिक्वेटरी ऑपरेटर क्लेअर व्हेरिफेन (एनएसएल) आणि ई-व्होटिंग युजर मॅन्युअल पाहवी किंवा ०२२-४८८८ ७००० वर संपर्क ठावला किंवा श्रीमती रिया भाग, यांच्या evoting@nsdl.com वर विनंती पाठवावी.

एलटीआयमाइंडट्री लिमिटेड करता
दिनांक: ७ मे, २०२४
स्थळ: मुंबई

अभिमान अरोरा
कंपनी सचिव आणि अनुपालन अधिकारी

